

виділити людей і на розвиток най-цінніших „шахтних“ проблем як от механізація, брак робітних рук, класова боротьба, бригади тощо“.

Як вам подобається „тощо“? З промфінансом і соцзмаганням ви познайомитесь пізніше, в „тощо“, а з Бузею Олевським познайомтесь таки „тепер, зараз, негайно“, таки в першому розділі.

А скільки знаходимо ми в Котляра водночас з кваліфікованими політичними поезіями „біль і втома“, „дрімотні кроки“, „погасний бузок“, „тужливі пісні“, „сумні зори“, „таємні глибини“, „осінні шарманки“ — одне слово досить старий реманет „доброї, старої школи“.

Також в книжці Хани Левіної „На частку“ разом з пролетарськими мотивами ми знаходимо чималий „біль і втому“:

„Так нудно в хаті,
так сумно на вулиці“...

Хана Левіна „сповіщає“, що не тільки її „сум“ є „сумний“, а:

„Навіть радості мої сумні, непевні“...

Ясно, що проти таких „емоцій“ ми повинні вести найгострішу боротьбу. Хана Левіна і сама це розуміє і в поезії „До з'їзду робкорів“ пише:

„Розкажи мені як брат,
розкажи мені як друг,
нащо здались мої вірші
отакої, як я тепер.“

Правильно, Хана Левіна. Правильно. Такі „сумні радощі“, такі песимістичні тони є антипролетарські. Таких віршів нам не треба. Проти таких віршів ми будемо боротись, бо „кожна революційна кляса відзначається оптимізмом“ (Франц Мерінг).

В поезії, як в усій літературі, ми мали низку проривів. Тут ми торкнулися тільки пролетарського сектора. Наведеними прикладами питання про прориви в поезії не вичерпано. Особливо треба виділити книжку Езри Фінінберга „Бої тривають“. Ця книжка є певний крок назад порівняно з його „Країна і любов“. В книжці ми знаходимо не тільки конденсовану дрібно-буржуазність, спадщину „дідівських буднів“, так звану „космічність“, з якої Фінінберг так носиться, ми бачимо тут щось інше. В „Бої тривають“ ми знаходимо вірші з буржуазною тенденцією. Як зразок цих віршів треба згадати вірш „Вокзал“. В цьому вірші Фінінберг пише про „Народ третього класу“, про пасажирів, що „чухаються як свині“ і як „бездомні собаки“, про людей „безглуздох“:

„Скільки злиднів, скільки бруду,
скільки смерті.
подивись но,
подивись.“

Все це про радянський „третій клас“, про наші вокзали.

світній частя, що у нас ^{зав} визволюють поезії. Як би ті, що мають подорожувати, та раніше перечитали хоча б таку поезію, як „Вокзал“, то залізниця лишилась би без пасажирів. Ніхто би не ризикував поїхати „третім клясом“, де люд „голий і захарканий“. Фінінберга „Бої тривають“ опріч декількох віршів є прорив на поетичному фронті. Критика мовчить. Книжку ще не оцінено. На київській нараді про поезію Фінінберг визнав ідеологічний огріх в своїй останній книжці. Він повинен це зробити публічно. Ми повинні гостро критикувати хиби книги, бо Фінінберг є поет, що впливає, а вплив таких поезій, як „Вокзал“ та інші треба усунути.

Те, що наша поезія, наша лірика не досить активно виконала свої завдання, викликало у кволих людей масу капітулянтських настроїв і поголосок про лірику:

„Може лірика взагалі річ буржуазна, а може лірика взагалі не може мати місця за нашого прозаїчного часу“.

Ми ще не розвинули творчої дискусії в справі пролетарської поезії в Радянському Союзі. Ми маємо ще перших пролетарських поетів. Дискусія, ясна річ, теж має великий стосунок до нас. Боротьба за їхнє визнання є боротьба за пролетарську поезію нашого часу. Це ясно. Але тим часом ми дискутували тільки про перших пролетарських письменників. Пролетарська поезія нашого часу досі ще стоїть „в рядах“.

Про роль лірики за реконструктивного періоду треба почати розмовляти частіше і ширше, бо антипоезійні настрої почали відчуватись занадто міцно. Ці настрої ми розіб'ємо, бо вони послаблюють роль нашої літератури в соціалістичному будівництві.

Хатньої лірики нам не треба. Ясно. Лірика повинна дати нові почуття, колективістичні переживання класи, що буде соціалізм, оптимістичну віру в майбутнє, новий побут — коротко: все, що включає в себе реконструкція.

Безперечно поезія наша потребує серйозної перебудови, так само як і вся пролетарська література, а може й більше..

Тов. Л. Авербах безперечно має рацію, коли сказав:

„Порівнюючи поезію з іншими галузями пролетарської літератури, легко бачити, що ніде, ні в якій іншій галузі ми не маємо такого значного інтелектуального дрібнобуржуазного крижа, як в пролетарській поезії“.

Точний діагноз тов. Авербаха, на жаль, теж має стосунок до єврейської поезії. Саме через те ми довше зупинилися на її стані.

Треба зробити належні висновки.

Тов. Жуковський у своїй статті про Вайнермана кинув пару шкідливих гасел, що ніяк не можуть сприяти більшовізації нашої поезії. Тов. Жуковського гасло: „Від Шварцмана через Гофштейна до пролетарської поезії“ — може завести на чужі шляхи. Не від Гофштейна повинна йти пролетарська поезія,

а від Вінчевського, Бовшевера, ^{чи} ми ще ата. Тов. Жуков^{ого} кинув націонал-демократичне гасло, і ми повинні боротись проти таких фалшивих настановлень. Ми повинні енергійніше більшовізувати нашу поезію.

Основні завдання нашої поезії є „дем'янізація“, це не означає, що треба „все робити“ як Дем'ян Бедний, це не означає, що його треба мехалічно копіювати, переймаючи у нього тільки його засоби і жанри. В передовій статті одного з номерів в „На литпосту“ дуже яскраво і досить правильно розшифровано це гасло:

„Суть цього гасла полягає в тім, щоб додати пролетарській поезії потрібне класове цілеспрямовання, щоб більш органічно включити поезію в практику класової боротьби пролетаріату, в більшовізації поезійної творчості, в тім, щоб виробити таку художню форму, яка була б зрозуміла для мільйонів“.

Оце є генеральна лінія всієї пролетарської поезії, це є генеральна лінія зврейської пролетарської поезії за реконструктивного періоду.

Більше уваги драматургії. Щоб мати досконалу картину нашої продукції, ми повинні торкнутися ще одної галузі, про яку у нас майже не розмовляють, яку критика цілком ігнорує і яка має колосальне значення в справі впливу на широкі маси і їх виховання.

Кілька слів про нашу пролетарську драматургію. Питання театру, творчі проблеми драматургії уже посідають поважне місце в роботі РАПП і ВУСПП. В порядку самокритики треба сказати, що драматургії ми приділяли мало уваги. Це найбільш занедбане поле. Навіть в наших організаціях драматургію вважають за пасинка. Деякі „діячі“ вважають ще й досі, що драматургія це таке „створіння“, що має стосунок до театру, але ніякого — до художньої літератури. Таке ставлення до драматургії, такий погляд на неї як на театральну „сировину“ і не більш, ще в певний спосіб впливає на практику наших організацій. Правда, драматургія відстає більш, ніж інші галузі. Це має змусити нас приділити більше уваги драматургії, а не стояти осторонь і чекати на театральні „чудеса“.

Ми ще не навчилися керувати фронтом драматургії. Ми маємо ще малий вплив на наші театри. Тільки цим ми можемо пояснити цілу низку „сюрпризів“ що їх „поточні“ театральні сезони підносять глядачеві...

Не зважаючи на те, що ми мало звертали уваги на драматургію і мало допомагали драматургам, ми втім можемо відзначити цілу низку досягнень і на цьому фронті. Перед усім мені хочеться відзначити борг, що його драматургія покрила щодо п'ятого року і його передодня. Проза, поезія ще й досі не дали „генеральної репетиції“. Тут драматургія була навіть піонерською. Драматургія погасила цей борг „Гірш Лекертом“ Кушнірова і „Кров'ю“ Оршанського. Наша пролетарська проза і поезія теж майже не відбила великої революційної боротьби, що її веде все-

світній пролетаріят за своє визволення. І тут драматургія перетяла дорогу „Ботвіним“ А. Вев'юрки і Годінеровим „Джим Куперко“.

З внутрішніх радсоюзівських явищ особливий відгук знайшло землевлаштування. Пролетарський сектор відповів п'єсою А. Вев'юрки „Степ горить“ Особливе пошвавлення ця тема викликала в попутницькому секторі, і це характерно — на цю тему Перец Маркіш написав п'єсу, і Добрушін цілу низку п'єс, одноактних і сценок.

Ми мали спробу дати боротьбу проти бюрократизму („Шлек“).

Щодо робітничої тематики драматургія відстає і від прози і від поезії. Про соціалістичне будівництво в місті, про завод, про фабрику, про шахту наша драматургія ще нічого не дала. Тут ми маємо порожнє місце. Вся пролетарська література, всі наші організації повинні взяти драматургію на буксир. Марксівецька критика повинна посилити своє керування цим фронтом, допомогти драматургії вийти на широкий шлях пролетарської творчості. Наша критика ще й не почала говорити про творчість драматургії. Єдині що „критикують“, це покищо рецензенти. Як відомо, не завжди можна здаватись на цю публіку...

Ті самі завдання, що стоять перед усією пролетарською літературою, завдання, про які ми говорили вище, стоять і перед пролетарською драматургією. Особливо гостро стоїть перед нею проблема будівника соціалізму. Цього зовсім бракує. Якщо нечисленні спроби були, то або пролетар „був покріпачений“ машиною, або „покріпачений“ авторським схематизмом...

На драматургічному фронті маємо прорив. Наші організації повинні зробити потрібні висновки. Ми повинні включитись в боротьбу за пролетарський театр.

За бойову конкретну марксівецьку критику. Сумне вражіння справляє становище марксівецької критики. За резолюцією ЦК ВКП(б) критика повинна бути „одним з найважливіших виховних завдань в руках партії“:

„Ні на хвилину не здаючи позицій комунізму, не відступаючи ні на йоту від пролетарської ідеології, викриваючи об'єктивний класовий зміст різних літературних творів, комуністична критика повинна немилосердно боротись проти контрреволюційних явищ в літературі, викриваючи „зміновіхівські“ лібералізи тощо. (Резол. ЦК ВКП(б)).“

Конкретизуючи три завдання марксівецької критики в єврейському середовищі, нарада про єврейську художню літературу при ЦК КП(б)У ухвалила:

„Піднести на належну височінь єврейську літературу марксівецьку критику. Зобов'язати всю єврейську комуністичну пресу так журнали, як газети завести в себе постійні розділи критики і бібліографії, в яких систематично висвітлювати явища і проблеми єврейської художньої літератури“.

І далі:

„Марксівецька літературна критика повинна рішуче викрити і здемаскувати чужі націоналістичні і занепадницькі настрої, що

проникають в літературу, вона повинна дати відсіч спробам наших класових ворогів бодай в найменшій мірі використати художню літературу, як арену бою проти соціалістичного наступу“.

Чи впоралась критика з завданнями, що їй партія перед нею поставила? Чи в достатній мірі і чи вчасно відгукнулася вона на події і явища і чи поставила актуальну проблему єврейської пролетарської літератури, чи стала вже критика „одним з найважливіших виховних знарядь в руках партії“.

На жаль, ми ще цього не можемо сказати.

Марксівецька критика відстає навіть від літератури, що й сама відстає. Літературна продукція майже не оцінюється, важливі проблеми, що пов'язані з творчістю пролетарської літератури, критикою не висуваються. Боротьба на два фронти ведеться кволо. На жаль, нині ми не маємо керівної критики.

Вийшла книжка Б. Олевського „В зростанні“. Книжка, що повинна бути гостро критикована. Перший відгукнувся тов. Добрушін. Це є його заслуга. Але де марксівецька критика? Те саме з останньою книжкою тов. Фінінберга. Перший відгукнувся на неї тов. Безгасік. Чому ж мовчать комуністична критика, яка повинна боротись і „демаскувати чужі націоналістичні і занепадницькі настрої, що проникають в літературу“.

Темпи наших критиків ще й досі не відповідають вимогам реконструктивного періоду. Старші пишуть мало. Деякі молоді починають „академізуватись“. Їх ударницьке перо поринає в „академічний спокій“.

Тов. Бронштейн, наприклад, вважає, що без „заграничних“ слів і „цитат на чверть аркуша“ ми не можемо обійтись. Тому, хто спробує поставити питання про зрозумілість критики, тов. Бронштейн ладний „пришити діло“. Ми вважаємо, що та сама проблема, проблема „простих слів“, що стояла і стоїть перед усією літературою, стоїть і перед критикою. Це гасло звичайно не треба тлумачити, як формалісти та їх підголоски це робили, а так як одінила його вся марксівецька критика. Для того, щоб критика могла керувати не тільки критиками, а й читачем, вона повинна бути зрозумілою. Хто не розуміє цього і не робить цього, той ослаблює роль марксівецької критики, як „одного з найважливіших знарядь в руках партії“.

Ми гаразд знаємо ставлення тов. Леніна до засмічування мови „заграничними“ словами. Власне на цю тему нещодавно писав Максим Горький:

„Нема такого, чого б не можна було укласти в прості й яскраві слова. (Чуйте тов. Бронштейн: прості й яскраві.—І. Ф.). Ленін це довів, але наші критики мало дбали про простоту і яскравість“.

Хоч як би не любив тов. Бронштейн слова „простота“, і як би тов. Жуковський не був закоханий в „закордонні“ слова, вони проте мусять розпрощатись з псевдо-„вченістю“, що йде від слов-

ника, і стати на позиції лєнінського ставлення до простоти і ясности.

Це не тільки справа мови. Це є справа методи.

За ці три роки ми мали в маркєвській критиці цілу низку формалістичних рецидивів, правих рецидивів, ми мали також явища „лівацької“ механістичности.

Чи в достатній мірі і з потрібною гостротою боролась наша критика проти всіх цих ідеологічних проривів.

Тут варто згадати характерний випадок зі статтею тов. Нусінова „Куди прямує література“, яка була надрукована в журналі „Ройте Велт“. На цю шкідливу статтю жоден маркєвський критик не відгукнувся, а поет Хащеватський і прозаїк Абчук правильно викрили ухили тов. Нусінова.

Чи відповідає такий „розподіл“ роботи резолюції ЦК про „правильне розмежування функцій між критиками і письменниками митцями“?

Тов. Бронштейн в своєму чималому огляді критики, що він його оголосив в „Цайтшрифт“, не вважав навіть за потрібне зупинитись на статті Нусінова і дипломатично проминув гострі місця.

Наша критика ще не має належної більшовицької принципальности і лєнінської войовничости.

Тільки цим ми можемо пояснити цей факт, що, наприклад, Ністєрова творчість ще й досі не оцінена з маркєвського погляду, що така націоналістична книжка, як Гофштейнова „З усіх моїх слів“, не зустріла потрібного відгуку в критиці, що ціла низка націонал-демократичних віршів в Маркєшевих „Заклєсних циферблятах“, а також ціла низка націоналістичних тенденцій в його поемі „Брати“ і в „Доба пройшла—доба прийшла“ не взято під критику.

А якщо візьмемо таку книжку, як Шехтманове „Роздоріжжя“—то чи вона оцінена як належить?

А ціла низка песимістичних і дрібнобуржуазних поезій т. т. Вєлєдницького, П'ятигорської, Лєвіної, Дриза та інших, засуджені?

Це справді справляє вражіння, що наша критика просто тікає від складних проблем, ховається від своїх серйозних завдань, що стоять перед нею.

Факт є і те, що критика не керує молоддю. Вона її не виховує. Говорячи про поезію і прозу, ми демонстрували цілу низку проривів творчости молодших товаришів. На більшість цих проривів критика не звернула уваги, а про деякі мені сьогодні довелося говорити вперше.

Маркєвська критика повинна перебудуватись. Реконструктивний період вимагає нових метод і нових темпів не тільки в літературі, а й у критиці. Вона повинна бути ударницькою, гнучкішою, вона повинна посилити боротьбу на два фронти як в літературі, так і у власних рядах. Ми повинні боротись проти казайського коментаторства в критиці, проти „об'єктивного“

реєстраторства, проти псевдоакадемізму. Нам не потрібні критики, що „літають під небесами“. Нам потрібна критика конкретна, зрозуміла, бойова, керівна.

Безперечно критика теж має певні досягнення. Особливо треба відзначити важливість нечисленних, але цінних статтів тов. Літвакова (про символізм, справу Квітко та інші „справи“). Треба відзначити зріст тов. Бронштейна, за що свідчать деякі „атакувальні“ статті. Бойові статті тов. Вев'юрки, тов. Оршанського про розвиток радянської літератури в Білорусії. З статтів, що їх надруковано до всесоюзної наради, визначається стаття тов. Епштейна, де зачіпається цілу низку творчих проблем. За цей час дали низку важливих критичних творів т. т. Дунець, Гольдес, Жуковський, Межерицький та Гірш.

Згадані заслуги критики безперечно не касують обвинувачень, що ми їх раніше закинули на її адресу. При енергійнішому підході при виконанні завдань, що партія перед ними поставила, заслуги нашої критики були б далеко більші. Одна з найбільших помилок, яку можна примітити і яку ми повинні відзначити в діяльності нашої критики, це квола самокритика. Це є квола місце в усій літературі. Замість бути зразком в цій справі, критика досі подає лихі приклади.

Чудне вражіння справляє з цього погляду загалом цікаві тези про методологію, оголошені в „Акцябрі“, до всебілоруської конференції культуробітників.

Там критикуються хиби т. т. Літвакова, Нусінова, Епштейна і всіх, всіх, що колинебудь і денебудь хибували. Деяких критикуються менше, деяких дужче, тов. Нусінов дістає цілковиту „амністію“, лише два товариші випали з цих досить докладних тез. Це т. т. Бронштейн і Дунець. Виходить, що автор тез забув Бронштейнову „марксівську“ оцінку Лейвіка і Гільдіна, а також його формалістичне ставлення до зрозумілої літератури („прості слова“), що засуджені одностайно всією марксівською критикою. Виходить, що автор забув також і „ліві“ хиби тов. Дунця. Як це сталося, що автор (напевно Менський...) забув саме цих товаришів, з якими зустрічається напевне досить часто.

Чи це нормально? Чи це хоч пахне принципіальним підходом?

Так, перед нами стоїть велика боротьба за більшовицьку принципіальність і більшовицьку самокритику.

Чи ще не настав час, щоб тов. Нусінов виступив з розгорнутою самокритикою своїх численних „право-лівих“ помилок? Так само тов. Епштейн? Він повинен виступити з докладною критикою монографії про Шварцмана та своїх статтів про Квітка, своїх „уваг про Ністера“. Він разів кілька виступав з побіжними увагами про свої помилки, але широкої аналізи своїх хиб тов. Епштейн не дав. Такі виступи можуть дати тільки користь. Маючи аналіз ідеологічних ухилів, ми зможемо краще дисконтувати досвід, ми зможемо вчитись на помилках, щоб їх не повторювати. З „Акцябрія“ ми довідалися про виступ тов. Літва-

кова в Білорусії, де він відмовився від цілої низки неправильних формулювань і тверджень. Потрібно було б так в інтересах дальшої діяльності тов. Літвакова, як і в інтересах консолідації пролетарської літератури, щоб тов. Літваков зробив належну марксівську ревізію своїх творів з усією більшовицькою зважливістю відмовився від своїх помилок (оцінка Ністерового змісту і форми, оцінка московського єврейського театру, теорія „передодня“, пролетписьменників тощо).

Тільки в боротьбі проти всяких хитань, проти всяких ухилів від генеральної лінії ми зможемо перетворити марксівську критику на справжнє виховне знаряддя в руках партії.

Основні сили марксівської критики уже консолідовані в рядах пролетарських організацій. Це є один з найважливіших фактів в розвитку нашого руху. Це покладає велику відповідальність так на консолідовані критичні сили, як і на організацію, бо консолідація означає не принципіальний „мір і благоволеніє“. Тов. Авербах правильно сказав, що „паперової консолідації“ нам не треба. Консолідація не знімає з порядку денного спірних питань, а навпаки. Ми повинні будемо з усією гостротою викривати існуючі помилки т. т., що прийшли в організацію. Новоприбулі товариші повинні асимілюватись. Ми повинні сприяти товаришам, треба створити належну товариську атмосферу для їх роботи. Це ми повинні пам'ятати. Разом з тим ми повинні не припустити м'якотілости, розхлябаности в питаннях принципіального значіння. Ми робимо наголос на це, бо такі випадки були. Про такі поодинокі випадки ми раніше говорили.

Всі ті, що спробують використати назви ВУСПП, РАПП і БІЛАПП, як вивіски, продовжуючи разом з тім під різними серпанками свою попередню лінію, будуть биті.

Таких „консолідованих“ ми зможемо швидко „розконсолідувати“.

За часу загостреної класової боротьби, за часу сильного соціалістичного наступу на всьому фронті наша марксівська критика повинна особливо активізуватись. Не повинно бути „мовчазних“. Не повинно бути напівслів.

Чи може нас, наприклад, задоволити активність тов. Гурштейна, який нещодавно лише вступив до МАПП? Ми знаємо заслуги тов. Гурштейна в антипереверзевській дискусії. Але ми знаємо також, на яку позицію став тов. Гурштейн щодо пролетарської літератури. Нам відомо, що впродовж років тов. Гурштейн не допомагав творити пролетарську літературу, а навпаки. Такі товариші отже й повинні бути активніші. У таких товаришів ми можемо навіть вимагати ясних балачок про ясні й конкретні явища. Особливо справедливі наші вимоги після таких статей, як „Поетична фантастика“. Тов. Гурштейн був цілком правий, поставивши і розв'язавши загальнометодологічні проблеми, але скоро він торкнувся конкретного матеріалу, зв'язаного з єврейською пролетарською літературою, як одразу дхнуло

„чистою літературною аналізою“. Такі випадки трапляються і з тов. Нусіновим. „Взагалі“ він майже завжди має рацію; але скоро пробує конкретизувати свої загальні тенденції на матеріялах єврейської радянської літератури, як це призводить його до скандальних статей про Ністера, до виправдання Квітчиних „портретів“, які були „передмовою“ до „шаржів“, призводить його до замазування в статті про Маркішів роман „Доба пройшла—доба прийшла“.

Ми повинні вимагати у наших критиків, щоб вони почали оперувати з конкретним матеріялом. Без цього неможливо буде розгорнути творчу дискусію, яку ми оце починаємо.

Посилити ленінську боездатність нашої марксівської критики, дальшу більшовизацію кадрів критиків,—це наше центральне завдання на цьому фронті.

Творча дискусія повинна розгортатись. Тільки квалітстю і відсталістю нашої критики, тільки квалітстю наших теоретичних кадрів можна пояснити те, що дискусія коло творчих проблем ще не розгорнена.

Щоправда, деякі творчі проблеми уже поставлено. Цілу низку центральних питань поставив і правильно поставив тов. Літваков („Спадщина і гегемонія“ тощо). Ми повинні відзначити і важливість статті тов. Вев'юрки про наших перших пролетарських письменників, працю тов. Бронштейна про боротьбу з тилів за періоду воєнного комунізму і серію статей тов. Нусінова про стиль і жанр пролетарської літератури. Зачеплено також питання про творчу методу в радянській прозі, особливо в зв'язку з романом Орлянда „Греблі“. На Україні ми це питання поставили правильно, і тов. Бронштейн ширше опрацював його в книзі „Атака“. Ми мали також спроби поставити деякі творчі проблеми нашої поезії, ще перед кількома роками ми поставили про „прості слова“, що є власне частина основного гасла нашого на поезійному фронті „дем'янізації“. Нещодавно в листах Кушнірова і Фефера теж обговорено низку творчих питань. На жаль, наша критика не підвнесла цих питань на належну принципіальну височінь.

Як відомо, деякі творчі проблеми зачеплено в статтях т. т. Дунця, Гольдеса і Жуковського. Але все це тільки не більше як початок.

Творча платформа РАПП, а також деякі постанови ВУСПП про творчу методу ще не досить опрацьовано.

Ми відстаємо. В боротьбі проти вороншини і переверзевщини та їх представників у єврейському середовищі, в боротьбі проти ністеризму, резнікізму, в боротьбі проти недіалектичного підходу до спадщини проти різних інших антипролетарських стилів і напрямків намітились основні лінії на шляху вироблення діалектично-матеріялістичної методи в літературі. Творче змагання, зріст творчих угруповань, шукання повинні відбуватись на базі цієї методи.

Пролетарська література ще не випрацювала свого стилю. Ми повинні діалектично сприйняти всі дотеперішні „ізми“. Правильніше: ми повинні відштовхнути від них, борючись проти різних ідеалістично-меншовицьких концепцій, проти розмінювання творчих дискусій на формалістичні дрібниці.

Завдання наших теоретичних кадрів полягають в розшифруванні наших генеральних творчих гасел з конкретизацією їх на явищах нашої літератури.

Дуже правильно підкреслено в передовій „Літгазети“ з 4 квітня: обличчям до конкретної критики—означає обличчям до творчої дискусії.

Ми вже раніше зазначили, що найбільше число ідеологічних провалів наші критики мали саме тоді, коли вони пробували взятись за конкретну критику. Ми наводили приклади з т. т. Нусінова і Гурштейна. На конкретному матеріалі збочили навіть витриманіші товариші. Тов. Бронштейн веде боротьбу проти формалістичної методи. Скоро він звернувся до конкретного гасла про літературу для мільйонів, про зрозумілу літературу, як впродовж кількох статтів у „Акцябрі“ одне тільки сковзався на формалістичних ковзанках. Ці формалістичні статті тов. Бронштейн не велючив в „Атаку“. Але він ніде публічно від них не відмовився, не зважаючи на атаки тов. Літвакова в „Емес“, тов. Дунця в „Акцябрі“ і робітничого читача хоч де б він був. Зрозуміло, що повторювати з'ясовані марксієвські істини, перекладати на єврейську мову те, що класики марксієвської літературної критики уже ствердили, далеко легше, ніж застосувати ці істини на конкретнім літературнім матеріалі. Творчу дискусію ми повинні розгорнути, покладаючи в основу конкретні літературні твори, посилюючи боротьбу на два фронти.

Рішучу боротьбу треба оголосити великопанським забобонам. Треба боротись проти дуалістичних відривів форми від змісту, проти відриву проблеми жанрів від стилевих проблем. Ми повинні більшовизувати всю літературу і просотати її ленінською партійністю, більшовицьким цілеспрямованням і активністю. В „Правді“ з 19 квітня ц. р. ми читаємо такі найправильніші і найважливіші рядки:

„Ми потребуємо бойової літератури, яка жваво відгукнулася б на всі актуальні питання соціалістичного будівництва, яка повсячас мобілізувала б маси навколо завдань здійснення генеральної лінії партії.

Водночас з великою поемою ми потребуємо активного кваліфікованого політичного вірша, сатири, водночас з великим романом нам треба новелі, шкіца, нариса, водночас з великою теоретичною роботою і академічними збірниками ми потребуємо поточної критики, гострої нотатки, вибухової статті, яка одразу організувала б читача; водночас з п'єсою на чотири акти з „прологом“ і „епілогом“ ми потребуємо одноактної п'єски, сценки, яка одразу пішла б в клубі на сцені.

Ми повинні використати всі види зброї, щоб „повсякчас мобілізувати маси навколо завдань щодо здійснення генеральної лінії партії.

Треба покласти край формальному ставленню до так званих „малих жанрів“ і творчості на злобу дня, „так само як треба боротись проти літературної опортуністичної установки в справі „капітального будівництва“ (за вдалим виразом тов. Левітана).

Ми повинні запам'ятати, що ті жанри і „ізми“ добрі, які служать інтересам соціалістичного будівництва, які допомагають закінчити фундамент соціалістичної економіки.

Ми вже казали, що творчу дискусію ми лише розпочинаємо. Зроблено покищо ще мало, але помилок і дефектів уже чимала кількість. Ми вже частково про це говорили. Я хочу ще тут зазначити одну основну хибу. Хиба значуща. Наша творча дискусія зовсім не зв'язана з філософськими дискусіями останнього часу. Не досить вияснено, в чому конкретно полягав вплив так механістів, як і деборінців в єврейській марксівській критиці і літературознавстві. Не досить конкретно і не досить гостро виявлено вплив переверзевщини. Ми знаємо, що всі ідеалістичні меншовицькі „школки“ і „школи“ впливали і дуже сильно впливали. Чи все було зроблено для того, щоб виявити конкретних носіїв цих „ідей“ в єврейському середовищі? Щоб найгостріше їх подолати.

Треба сказати одверто: ні.

Від дальшої боротьби проти цієї мішанини ідеалістично-меншовицьких „наук“ залежить правильне розв'язання наших творчих проблем. Боротьба на два фронти повинна бути посилена, разом з тим ми повинні пам'ятати, що головна небезпека — це права небезпека. Ми повинні внести більше лєнінської партійності, більше більшовизму в наші творчі дискусії.

Наші кадри. Як стоїть справа з нашими кадрами? Як стоїть справа з людським матеріалом, що будує пролетарську літературу на Україні?

Кілька слів про склад нашої організації. До першої всеукраїнської наради єврейських пролетарських письменників ми мали в наших рядах 18 товаришів. Склад був кволий і абсолютно незадовільний. З 18 товаришів ми мали тільки три робітники (16%). Так само з партійно-комсомольським складом. Цифра така сама: 16%. Зате ми мали в нашій організації 12 (66%) учителів. 66% учителів і...16% робітників?

Пропорція 66% і 16% повинна бути змінена.

Три минулі роки були роками боротьби за пролетарські кадри, боротьби за пролетаризацію нашого руху.

Ми можемо з певністю сказати, що наша організація дуже зросла. Замість 18 товаришів до першої наради, ми маємо нині до другої наради 68 товаришів. Це означає, що організація зросла майже вчетверо. Склад радикально змінився. З 68 товаришів ми маємо 31 (46%) робітників.

Замість 16⁰/₀—46⁰/₀ робітників.

Зросла також партійно-комсомольська частина. Тепер у нас 24 члени і кандидати партії, або 35⁰/₀, і 10 комсомольців, або 15⁰/₀.

Загалом комсомольсько-партійний склад становить собою. половину нашої організації.

Замість 16⁰/₀—50⁰/₀.

Серед 68 товаришів ми маємо 23 поети, 30 прозаїків, 12 критиків і публіцистів і 3 драматурги.

Ми маємо великі досягнення в справі поліпшення соціального складу нашої організації.

Але чи може нас задоволити в теперішній момент ця зміна? Ні в якому разі: 46⁰/₀ робітників—це мало для пролетарської організації. Ми повинні далі вести боротьбу за пролетаризацію наших кадрів.

Як відомо, організація зростала за рахунок ударного призова, а також за рахунок консолідованих пролетарсько-комуністичних сил на літературному фронті.

Ці два завдання не здійснюються з порядку денного. Навпаки: ми повинні посилити нашу роботу в цій галузі.

Ударний призов в пролетарській літературі. Зайво розмовляти про величезне значіння ударного призова. Для нас ясно, що ми маємо тут справу з найзначнішим явищем в пролетарській літературі. Ударний призов—дитина соціалістичного наступу, дитина соціалістичної культурної революції. Ударний призов створює колосальні перспективи для дальшого розвитку пролетарської літератури. В літературу вливається новий пролетарський струм з заводу, з фабрик, з шахти, течія, що робить і організацію і літературу міцнішою, ударнішою—більшовицькою.

Це факт. І хоч він не викликає сумніву, проте ми помічаємо в певних колах певну холодність до ударного призову. Ми помічаємо певне інтелігентське ставлення до нього, невір'я до творчих здібностей цих нових кадрів. Ми повинні оголосити війну цим в ґрунті троцькієсько-воронським одрижкам.

Не всі наші місцеві організації розкачалися на ударний призов. Тут ми безперечно мали справу з явищем правого опортунізму на практиці. Ми бачили суто формальне ставлення до ударного призову. Навіть така організація, як євсекція МАПП якось чудно поставила це питання. На одному з останніх своїх засідань (як оголошено було в „Емес“) євсекція МАПП доручила кільком товаришам перевести ударний призов. Це тхне суто формальним підходом. Ударний призов повинен провадитись від усієї організації. Той не є „мапповець“, хто не веде ударного призову. Це повинно бути одним з наших центральних гасел за нашого часу. Хто не розуміє цього, не розуміє завдань пролетарської літератури за реконструктивного періоду. Чи можемо ми відзначити деякі досягнення в запровадженні

ударного призову в єврейській пролетарській літературі на Україні?

Без ніякого сумніву.

Ми прийняли до організації 18 нових товаришів. Ми організували цілу низку нових літературних гуртків. Зараз ми маємо понад 20 робітничих гуртків при євсекції ВУСП. Ми утворили три гуртки колективної літературної критики. Особливо виділяється своєю роботою гурток „Атака“. Ми заснували спеціальний відділ робітничої творчості в „Проліт“. Ми підготували до друку великий альманах ударницької творчості.

Ми можемо назвати цілу групу товаришів „призовників“, які виявили себе уже цілком здатними письменниками. Досить згадати товаришів Ком'яса, Гітермана, Карпіловського, Альтмана, Добіна, Шаєвича, Райціна, — оповідання і новелі т.т. Цукера, Гендлера, Нерхера, Кравеца, Городецького, Тілкера, поезії, п'єсу т. Вельтмана, щоб бачити, що тут ми маємо справу не з новим „організаційним фокусом“, як деякі товариші вважають, а з новими кадрами пролетарських письменників, з новою творчою хвилею пролетарської літератури.

Все це вимагає серйозного вивчення нашої роботи, наших метод. Треба покласти край гастролерству і нальотництву на підприємствах. „Переселення“ з одного підприємства на друге тільки шкодить: годі грати ролю гостя, що приходить на хвилину і бачить за версту. Окрім того, що це не дає користи, це ще впливає на літературну продукцію „літунів“, цих „гостей дійсності“, як висловився один атаковець.

Ударний призов вимагає від нас серйозної роботи. Треба посилити виховну роботу з ударниками. Треба підвищити ідеологічну і художню кваліфікацію ударницької творчості.

Ясно: кожен ударник, кожен пролетарський поет, прозаїк, критик, що хоче бути справжнім будівником пролетарської літератури, повинен бути на висоті ідей нашої епохи, на висоті бойової філософії пролетаріату — діалектичного матеріалізму. Кожен з нас повинен опанувати теорію Маркса, Енгельса, Леніна, Сталіна. Без цього пролетарський письменник плаватиме на поверхні подій і ніколи не зможе стояти в перших шерегах в бою за генеральну лінію партії, без цього ми не в змозі будемо сприйняти і осягнути робітничу тематику нинішнього дня.

Ці завдання стоять перед нами всіма, а також перед ударниками.

Треба всю організацію оголосити мобілізованою для поширення і поглиблення роботи щодо ударного призову, для піднесення цієї роботи на новий, на вищий щабель.

Повинно раз на завжди стати ясним, що ударний призов є не епізодична кампанія, яку проводять „за півгодини“, а серйозна проблема, що повинна стояти в центрі нашої роботи „серйоз і надовго“.

Консолідованим фронтом. Друга центральна проблема в справі кадрів—є консолідація. Ми можемо констатувати, що основні, найважливіші літературні пролетарсько-комуністичні сили консолідувалися довкола пролетарських організацій. Україна не є виняток. ВУСПП уже має в своїх лавах кращих творців пролетарської літератури і важливіші сили марксистської критики. Це стосується і до єврейського сектора ВУСПП.

Перед нашими очима пройшов складний і важкий процес загострених літературних боїв з різними угрупованнями, що намагались протиставити свою лінію ВУСПП'ові. Ми пам'ятаємо всі „Бой“, який, щоправда, не проклямував своєї ворожості до ВУСПП'у, але що фактично боровся проти ВУСПП'у. Так само в евсекторі „Пролітфронт“, про який ми довідалися лише тоді, коли „Пролітфронт“ уже ліквідувався. Оцінку цих угруповань ми вже подали вище.

Консолідація пролетарсько-комуністичних сил є передусім перемога партії. Було б найвним і вузьколобим сказати, що консолідація довкола ВУСПП'у відбувається тільки заради „прекрасних очей“ ВУСПП'у. Це було б не тільки найвним, а й політично фалшивим. Коріння консолідації криється далеко глибше. Перемоги пролетаріату на всіх фронтах, потужний зріст соціалістичної індустрії, більшовицькі темпи колективізації—це все викликало шалений опір з боку наших класових ворогів. Посилена класова боротьба, проблема „хто кого“ поставила перед попутницькими письменницькими групами питання: з ким?

Реконструктивний період, розгорнутий соціалістичний наступ на всьому фронті посилив диференціацію в цих от угрупованнях. Деякі лякаються небаченого і нечуваного підйому і зупиняються посеред дороги, замкнувши уста (Резнік, Кіпніс). Про „що“ вони мовчать—важко сказати. Будемо сподіватись, що час нам незабаром розповість. Тимчасом останнім словом Л. Резніка були „Останні“. Нещодавно ми читали декларацію Резніка про ідеологічний перелам, що відбувся в ньому і про його прихід до ВУСПП'у. Ми постановили Резніка не відштовхувати. Свій перелам тов. Резнік змушений буде перш за все довести творчими фактами...

І не тільки тов. Резнік. Письменники, що об'являють, що вони наближаються до пролетарської літератури, повинні довести це не тільки деклараціями, а над усе творчими фактами.

Мовчанка зовсім не є доказом ідеологічного переламу. Правильно писав тов. Полянкер, один з наших активніших ударників в організації, проти цього нового „жанру мовчанки“.

Окрім певного числа письменників, що залишилися на попередніх правих позиціях, ми можемо певно відзначити місцє прагнення наблизитись до нас серед революційних попутників. Перец Маркіш пише цілу низку творів, в'яких намагається „заклеїти „циферблати“ своєї попередньої творчості. Він пробує покрутити стрілки вліво. В деяких випадках він має успіх.

Л. Квітко, якого деякий час використовували наші вороги, пробує, особливо в прозі, наблизитись до пролетарської літератури. Певний перелам ми помічаємо також в останніх поезіях Д. Гофштейна. Він намагається вистрибнути з дідівської „таратайки“ і в порядку „Світлих мандрів“ їде до Дніпропетровських заводів.

Для згаданих товаришів наведений етап є певне досягнення. Вони повинні стерегтись рецидивів. Надто повинні вони перестати „мандрувати“ і серйозніше працювати над собою, зв'язатися з підприємствами, працювати, щоб опанувати марксісько-ленінським світоглядом. Тільки таким чином вони зможуть увімкнути свою творчість в практику соціалістичного будівництва. Тільки в такий спосіб вони перетворюються, на справжніх родичів пролетаріату. З попутницької творчості треба тут згадати Орляндові „Греблі“, що справді не є „вершки“ пролетарської літератури, але що на тлі попутницької творчості є значущий твір. Як відомо, Орлянд теж подав заяву до ВУСПП'у. Першими, що організаційно порвали з дрібнобуржуазним фронтом, були т.т. Фініберг і Данієл. Це безперечно треба відзначити на нашій нараді. На жаль ці товариші не досить активізувались. На жаль, вони ще не вивчилися боротись за пролетарську літературу. В одного з них, в тов. Фініберга, ми навіть мали деякі рецидиви, про які наша конференція повинна буде сказати своє слово.

Нещодавно до ВУСПП'у прийнято також тов. Нояха Лур'є, який гостро засудив свою попередню діяльність, так політичну, як і літературно-громадську (історія з „Під колесом“ в тому числі).

Тов. Лур'є повинен стати активним вуспівцем, так само як він був активним в „Бой“, реалізуючи свій перелам не тільки в деклараціях, а й в творах, які сприяли би соціалістичному будівництву. До ВУСПП'у прийшов ще без серйозної озброєності тов. Фельдман, і їде без певної перебудови з великим напруженням тов. Вінер. Не всі консолідовані довели свою творчістю, що теперішні їх позиції гостро відрізняються від попередніх. Це вони лише повинні довести. У нас повинен бути єдиний фронт на принципіальній базі, на базі принципів пролетарської літератури, марксісько-ленінського світогляду, діалектичної методи в літературній творчості.

Як бачите, пролетарська організація стала (за вдалим висловом тов. Селівановського) „Районом суцільної консолідації“. Заяви сиплються з усіх боків. Тут ми повинні бути суворими. Ми не можемо перетворити ВУСПП на „універмаг“. Тов. Іван Микитенко мав рацію, коли сказав:

„ВУСПП тепер перебуває на такому етапі свого розвитку, коли до його лав з охотою підуть не тільки всі сили пролетарської літератури, а й кращі попутницькі ба навіть так, що їх ні в якому разі і ні з якого погляду не можна назвати пролетарськими письменниками“.

Ми повинні бути дуже розбірливими. Чистота нашої організації не остання справа. Перед нами стоїть велика робота, щоб переварити і працювати з товаришами, проти яких ми протягом цілих років боролись. Це знов повинно відбуватись на принципіальній базі. Проти рецидивів ми повинні боротись з усією гостротою. Окрім того, ми повинні будемо переглянути склад і почистити наші лави від усіх тих, що не виправдали себе як членів пролетарських організацій.

За більшовицькі темпи. Я хочу ще зупинитись на деяких загальних питаннях, що стосуються до всієї нашої роботи. Насамперед про наші темпи. Мусимо визнати, що темпи наших прозаїків, поетів, драматургів, критиків є рабські. Вони абсолютно не відповідають вимогам реконструктивного періоду. Коли ми переглядаємо склад нашої організації, то бачимо, що більшість товаришів не перейшли на нові темпи, яких вимагають теперішні умови. Окрім того, що деякі творять „повільно“, ми маємо товаришів, що вже кілька років мовчать.

Ясно, що в такий відповідальний момент, як теперішній, ми мусимо активізувати всю організацію. Треба покласти край розхлябаності. Ми мусимо почати творити більшовицькими темпами, широко розвиваючи ударництво, соцзмагання.

Даймош якість. Друге загальне питання, що стоїть перед нашою літературною продукцією—це питання якості. Це є одна з найважливіших проблем. Тов. Л. Авербах на московській нараді поетів поставив питання досить гостро:

„Боротьба за художню якість включає в собі безпосередній наступ на халтуру, пристосовництво, на віршомазництво, які помічаються на всьому поезійному фронті“ („На лит. посту“ № 6, 1931 рік).

Ми вважаємо, що сказане має стосунок не тільки до поезії, а й до прози, до драматургії, частково навіть до критики. Через брак часу ми не можемо більше зупинитись на цім питанні. Одне для нас повинно бути ясним: боротьба проти літературного браку, боротьба за якість—означає боротьбу за дужчий політичний вплив пролетарської літератури.

В центрі—техніку. Ми повинні будемо почати боротьбу за техніку, не тільки говорити про техніку, але показати її в літературі. Це завдання, про яке ми ні на хвилину не повинні забувати, ми не повинні забувати, що „за реконструктивного періоду техніка вирішує все“ (Сталін). Деякі товариші пробують звузити цю проблему. Це ми помічаємо також у тов. Альбертона. Є такі, що вважають, нібито боротьба за техніку означає боротьбу за техніцизм. Вони ладні поступитись більшовицькою ідеологією для технічної термінології. Разом з тим вони приділяють більше уваги „життю машини“, забуваючи пролетаря, техніка, клясову живу людину.

Не ми існуємо для техніки, а техніка для нас, заради нас, щоб ми не відставали, щоб „нас не били, бо відсталих б'ють“.

Ми повинні ліквідувати технічну неписьменність серед пролетарських письменників. Але це ще не все. Треба об'явити боротьбу ідеалізації відсталості, що ще проривається в нашій літературі. Ось, наприклад, пише тов. П'ятигорська:

„Воно то й тяжко дряпатись на сходи,
далеко краще, коли хату з двором
розмежує простісінський поріг“.

Проти оцих хвалебних співів: „простого порогу“, що протиставлюється „сходам“, проти солом'яної хати, проти ідеалізації шкани, що протиставлюється тракторові, проти ідилічних „затишних куточків“, що протиставляється гомінкій соціалістичній міській боротьбі.

Соціалістичне місто, соціалістичне село, їх гамір, їх темпи, їх музика повинні вдертися в літературу. Щоб покласти кінець „тихим співам“, містечковій ідилії. Пролетарська література повинна стати агітпропом нової соціалістичної техніки, що її творить нова людина. Як бачимо, це не тільки питання технічної неписьменности, — це є питання нового соціалістичного змісту.

Вище прапор пролетарської літератури. Основні сили пролетарської літератури уже консолідовано. Це, як уже сказано, є перемога нашої партії. Це є, зрозуміло, і перемога ВУСПП'у, скільки він загалом правильно зрозумів і запровадив в життя постанови партії в справі художньої літератури.

Тов. Косіор правильно зазначив:

„Ясно, що ВУСПП є найближча до нас організація, що об'єднує наші найпевніші пролетарські кадри. Це само собою зрозуміло, але це не все. Самим ВУСПП'ом питання про наші літературні кадри не вичерпується.“

Після проведеної консолідації залишається багато письменників, які повинні впливати, і що їх творчість треба повернути обличчям до соціалістичного сьогодні. Ведучи гостру боротьбу проти правих, ми повинні ближчих до нас притягти.

Ми повинні відшукати в глибинах пролетаріату, колгоспників і висунути наперед нові колони письменників. Треба буде також приділити більше уваги молоді і посилити керівництво нею.

В статті „За пролетарскую літературу“ („Правда“ 19-IV) зазначається, що самокритика в РАПП'і ще кволо розгорнута. Це теж має стосунок до нас, і ми також повинні будемо зробити належні висновки. Нас не задовольняє керівництво місцевими організаціями, які зросли і якісно, і кількісно. На теперішньому етапі треба посилити керівництво нашими організаціями.

Товариші, не дивлячись на дефекти і хиби в нашій роботі, ми маємо величезні досягнення, наші перемоги викликають у деяких товаришів „запаморочення від успіхів“. Це небезпечно!

настрої. Вони демобілізують. Класова боротьба в країні триває далі. Небезпеки так праворуч, як і „ліворуч“ ще загрожують. Хто не бачить цих небезпек, той не розуміє абетки класової боротьби. Ми повинні будемо ширше розвинути творчу дискусію. Найближчим часом у нас напевне організуються деякі творчі гуртки. Ми повинні їх підтримати, ведучи боротьбу проти праволівих блоків. Такі випадки були в РАПП'ї. Досить згадати „Літфронт“, що власне був „літературною“ агентурою антипартійного блоку Сирцова-Ломінадзе.

Таким „творчим гурткам“ ми дамо по руках.

Наші кадри повинні будуть стати інтенсивнішими в справі безпосередньої літературної творчості, поклавши край зайвим засіданням, взагалі оргпропаганди.

Ми повинні збільшити вимоги. Актуальна тематика, соціалістичність в місті і на селі, ентузіазм мільйонів повинні стати не тільки гостями. Вони повинні впродовж найближчого часу посісти чільне місце.

Тут ми матимемо змогу проконтролювати, хто склав іспит на пролетарського письменника, і хто провалився.

Ми повинні будемо також наново поставити питання масової роботи. За минулих три роки ми провели кілька сот літературних вечірків, відрядили цілу низку бригад, бракувало тільки потрібної системи. Бракувало врахування досвіду, закріплення наслідків. Все це ми повинні будемо мати на увазі при розгортанні дальшої масової роботи.

Треба також посилити наш вплив на літературно-дослідницькому фронті. Ми читали декларації керівників літсекції при Інституті. Вони калялися. Треба буде придивитись, як ці декларації будуть здійснені. Треба стати активнішими на цьому фронті. Одне з наших найближчих завдань—це зв'язок з суміжними галузями мистецтва. В музиці, малюванні тощо ще діють різні антипролетарські елементи. Тут ми ще не маємо організованого пролетарського сектора. Як старша організація, ми повинні будемо сприяти революційним елементам серед музик, художників тощо організуватись.

Пліч-о-пліч з українською пролетарською літературою, з секціями МАПП і БІЛАПП, в єдиних лавах цілого ВОАПП нам пощастить збудувати ідеологічно витриману і художньо міцну пролетарську літературу.

„Це буде вільна література, тому що вона служитиме не пересиченим героям і не „верхнім десяти тисячам“, що нудяться і страждають від пересиченості, а мільйонам і десяткам мільйонів трудящих, що являють собою цвіт країни, її сили, її майбутнє (Ленін)“.

Ми повинні закачати рукава і з кожним ударом серця, з кожним подихом, кожним рухом м'яснів сприяти добудові фундаменту соціалістичної економіки.

Всі сили проти тих, що „праворуч гнутья і ліворуч хилля-тья“, проти дрібнобуржуазної розхлябаности, проти рештків гнилого ідишизму, що намагається вдертись в наші лави, проти формалістичних „коллуній“, що лічать рими і не бачать більш-швицького змісту нашого часу, проти халтури і пристовництва, проти „Літфронтівського“ схематизму, проти опортунізму всіх відтінків і нюансів, проти копірسانь „в собі“, неутральности, всі проти решток буржуазних, куркульських і дрібнобуржуазних „хористів“ на літературному фронті.

Більше лєнінської партійности. Більше більшовицької упертости в боях проти наших класових ворогів. Ми повинні битись, як лєви, за пролетарську літературу, що стояла б на висоті нашої більшовицької епохи.

Я. ГОРОДСКОЙ

ВІД БОГЕМИ ДО ПРОЛЕТАРІЯТУ

(До роковин смерті Володимира Маяковського)

Минув рік з часу пострілу, що ним урвав своє життя Маяковський—великий поет революції і сміливий майстер поетичного слова. Говорячи сьогодні про нього, ми далекі від настроїв поминальних. Ми однаковою мірою з небіжчиком поділяємо не-любов до надгробних промов. Сьогодні важливе інше: усвідомити шлях Маяковського від богєми до пролетаріату, умовитись—що саме з літературної спадщини Маяковського корисне нам в боях за соціалізм, дати відсіч тим критикам, що—вільно чи не вільно—перекручують правду про Маяковського і тим самим перешкоджають масам використати краще в поезії Маяковського на будівництво нового, соціалістичного.

Слідом за самогубством поета багато наших журналів і газет вмістили статті й спогади, присвячені Маяковському. При цій частина критики пішла шляхом абсолютного прийняття творчости Маяковського в цілому—а найближчі друзі небіжчика—з лєвівського табору—своїми спогадами лише порушили правильне уявлення про поета; загалом за того періоду ми не мали дійсно серйозної марксистської праці про творчість Маяковського, про його справжнє значення для революції. В цьому розумінні переломним було вміщення в „Правді“ відомої статті „Памяти Маяковского“—Л. Авербаха, В. Сутиріна і Ф. Панфьорова.

* * *

90 й 900 роки йшли під знаком посиленого зростання російського капіталізму. В степах народжувалися нові заводи. Чужоземний капіталіст теж прокладав свій шлях в цей бік невичерпних можливостей. Олександр Блок з цілковитою підставою міг оспівувати „Америки нової звезду“. Незабаром, на потребу буржуа, прийшов витончений символізм.

Символісти (як після й футуристи) теж почали з літературного скандалу, з „пощечины общественному вкусу“, з залякування прихильників старого мистецтва віршами Валерія Брюсова — „О, закрой свои бледные ноги“. Проте, цей період не був тривалий. Лев, як виявилось, був ручний. Символістів, цих справжніх дітей буржуазного мистецтва, зовсім не вабили бурі соціального порядку. Порив до неземного, туга за невідомим, тиха закоханість в місто, безнадійність та безперспективність — ось усе, що дісталось символістам. Природно, що фабрикант міг спати цілком спокійно: ні „прекрасная дама“ Олександра Блока, ні титанічні „симфонії“ Андрія Бєлого, ні загострений урбанізм Валерія Брюсова не могли стати на перешкоді добробутові нового господаря життя.

Я мечтою ловил уходящие тени,
Уходящие тени погасавшего дня.

Так співав Бальмонт. В цих піснях все було надзвичайно мирне. Самою своєю природою символісти не могли бути іншими. Краще від інших позиції символістів визначив у своєму „Припеве“ Ів. Коневський. Це позиція мрійників, що філософствують, людей не цього світу, юродивих у Христі.

А земля идет, и солнце светит,
То скупясь, то щедрясь на тепло.
Кто заветный ход вещей отметит,
Кто поймет откуда все пришло?
И в реках струи живые стынут
И в реках же тает нежный лед.
Кто те люди, что перстом не двинут —
И ускорен будет вечный ход?
Тут — зима, а там — вся нега лета.
Здесь иссякло все, там — вечный плод.
Как собрать в одно все части света?
Что свершить, чтоб не дробился год?

Поки поети роздумували над тим, як зрозуміти „откуда все пришло?“, поки вони намагалися збагнути „заветный ход вещей“, — зростала кількість підприємств, зростав і пролетаріат — могильник буржуазії.

Передвоєнна реакція знаменна особливо підкресленим відмовленням літератури від тем громадського характеру, відходом в замкнене коло особистих переживань, прагненням відсидітися на якомусь незбутному острові. Лице передвоєнної літератури — це еротика Мих. Кузьміна, передонощина та недотикомка Федора Сологуба, кривляння Ігора Северяніна.

Здепнее обманет, —
В смерти нет обмана. |—

устами Сологуба виголошувала ця поезія містики, натяків, півсну та мрій.

В цей світ футуристи вдерлись, як варвари й бунтарі. Та хоч який яскравий сам собою був їхній протест проти старого

мистецтва, футуристи теж не виходили за рамки буржуазного мистецтва. Вони просто були літературними лідерами дрібної буржуазії, сильно пошипавої наступом великого капіталізму. Богемський прошарок, інтелігенцію з кав'ярні було неначе закликано до цього бунту.

Робітнича класа, що вже проробила одну революцію, нагромаджувала свої сили для нових вирішальних боїв. Міцніла більшовицька партія, керована Леніном. Але футуристи, знов таки через саму свою природу, не могли прислухатися до гомону подій, що наростали, вони лише оголосили священну війну канонам старої краси. Звідси — їхній похід проти класиків, прапор у вигляді жовтої кофти, скандали в бурхливих аудиторіях.

Одна лінія розвитку футуристів — „Заумь“ словотворчість. В глибокі дрімучі хащі слів відходили і Хлебніков, Кручених, Гуро. Мова дикуна, белькотіння дитини, переклик птахів — все це є у віршах Велемира Хлебнікова. Безперечно, що ні історія літератури, ні поет не можуть обминати спроб Хлебнікова, цього „председателя земного шара“, як названо його в написі на надгробку. Проте, розвідки Хлебнікова не могли особливо відбитися на галасливій боротьбі футуристів за громадське визнання. Справді, як могли претендувати на це визнання лабораторні спроби, подібні до таких:

Иди могатырь!
Шагай, могатырь! могатырь, мотор!
Могун, я могею!
Моглец, я могу! мог ей, я могею!
Могей, мое я. Мело! Умело! могачь;
Моганствуйте очи! Мело! Умело!
Шествуйте, моги!
Шагай, могачь! могей могать!
Могуй, могачь! Руки! Руки!
Могунный, могественный лик! полный молебнов
Могревые очи, могаревые мысли, моетные брови!
і т. д., і т. д.

Остеронь основної лінії розвитку футуризму були й такі пташині вправи Хлебнікова:

Пипе цане сз сз сз!
Вруву руру ру-ру-ру!
Сици. янци. ци-ци-ци
Пенць, панць, пенць!

Якщо в свій книзі „Все, сочиненное Владимиром Маяковским“ Маяковський каже: „нами, футуристами, много открыто словесных Америк“, — то саме він, Маяковський, був славетним Колумбом цієї справи, тоді як Хлебніков так і не вийшов за межі поезії, що чекає на своїх дослідників, але не має резонансу в масах.

Маяковський — це найдужчий, найгучніший голос з усіх голосів футуризму. Маяковський — це найлютіша ненависть до

ладу міщан, обивателів, кохань та соловейків. Маяковський — це найбурхливіший протест проти старої краси, старого мистецтва, старої моралі. Але й Маяковський плоть від плоті цього ж буржуазного мистецтва, але й він довгі роки лише ліве крило цього мистецтва. Йому навіть подобається ця поза обвистаного буйника, всі його образи цього періоду властиві саме богемі:

Я сошью себе черные штаны,
из бархата голоса моего.
Желтую кофту из трех аршин заката
По Невскому мира, по дощенным полосам его
профланирую шагом Дон-Жуана и фата.

Замкненість. Безвихідь. Блукання майданами міста. Все це ріднило футуристів з символістами, хоч проводирям нової школи так хотілося явитися гунами, що плюндрують світ. Маяковський гуркоче, горлає вірші і сам собі він здається громадищем. Та тоді звідки ця туга, ця болюча рана. „В бульварах я тону тоской песков оваян“... „Слезаят слезы с крыши в трубы“... „оркестр чужо смотрел, как выплакивалась скрипка“...

Все це — від тієї ж соціальної самотності, від гіпертрофованого „я“, від невміння гінця богемської інтелігенції знайти ті основні сили, що вже не на словах, не в віршах, а на ділі здібні були змінювати світ.

І ось Маяковський коронує... Маяковського. Самі назви віршів говорять про це „я“, що потворно розростається; „несколько слов о моей жене“, „несколько слов о моей маме“, „несколько слов обо мне самом“. Назва трагедії „Владимир Маяковский“, „Я и Наполеон“, „Мое к этому отношение“ і т. ін. і т. ін.

Маяковський стає до бою з супротивником, озброєний великою злобою та великою тугою людини, що загубилася на міських майданах.

Ору —
а доказать ничего не умею.

Звідси до відчаю — лише крок. І відчай, суворо кажучи, надовго стає постійним супутником поета:

иду
один рыдать,
что перекрестком
распятие городовые.

Тим то так багато гіркого в браваді Маяковського, тим то так надривно „епатирує“ він буржуа. Багато тут хоробливого й „истощного“. Адже це не спроста „я люблю смотреть, как умирают дети“, „я захохочу и радостно плюну, плюну в лицо вам“, „у меня изо рта шевелит ногами непрожеванный крик“.

З яйця історії проклунувся 14 рік. Світ здригався в передгріззі воєн і революцій, а „бесценных слов мот и транжир“ „епатируя“, писав своє екстравагантне „ничего не понимаю“:

Вошел к парикмахеру, сказал — спокойный
 „будьте добры, причешите мне уши“,
 Гладкий парикмахер сразу стал хвойный,
 лицо вытянулось как у груши;
 „Сумасшедший“,
 „рыжий“,
 Запрыгали слова.
 Ругань металась от песка до песка,
 и до - о - о - о - лго
 хихикая чья - то голова.
 выдергивалась из головы, как старая редиска.

Підходячи до першого-ліпшого питання, Маяковський завжди відштовхувався від особистої теми. Індивідуалізм, доведений до потворних гіперболічних масштабів. Зовні це робило Маяковського громовиком, титаном, а внутрішньо він був слабкий, іноді безпорадний.

Я одинок, как последний глаз
 У идущего к слепым человека,

Ранній Маяковський цінний для нас цією спробою оголосити війну старому дневі, цим викликом традиційному мистецтву, цим презирством до міщанства. Не підносячись до протесту проти всього ладу тодішньої Росії, Маяковський обурився проти окремих потворностей її побуту („Гимн судье“, „Гимн ученому“, „Гимн критику“, „Гимн взятке“). Поет іронічно вигукую:

Слава тому, кто первый нашел,
 Как без труда и хитрости
 чистоплотно и хорошо
 карманы ближнему вывернуть и вытрясти.

Або, звертаючись до хабарників:

Что нам деньги, транжирам и мотам.
 Мы даже не знаем куда нам деть их.
 Берите, милые. берите. чего там.
 Вы наши отцы, а мы ваши дети.

А втім, особливої громадянської відваги в цих вигуках не було. Коли б не трапилось Жовтневої революції, Маяковський може й не піднісся б над рівнем цих ліберальних викриттів, а в художній творчості продовжував би шлях самотнього, загнаного капіталістичним суспільством в безвихідь, протестанта.

Переддень війни Маяковський зустрів трагедією „Владимир Маяковский“. Тут — край людського здичавіння, край внутрішньої спустошеності.

Милостивые государи!
 Заштопайте мне душу
 пустота сочится не могла бы

Або:

Лягу
 светлый
 в одеждах из лени
 на мягкое ложе из настоящего навоза

и тихим
целующим шпал колени
обнимет мне шею колесо паровоза.

І ось — війна. Скільки поетів пішло на службу імперіялізмові! Скільки атраменту було витрачено, щоб описати „німецькі звірства“, щоб оспівати відвагу Кузьми Крючкова! Література захлинулася в чаді, в отруйних газах мерзенного шовінізму. Маяковський був серед тих небагатых, чия муза не записалася до маркітанток. Він бачив, як „с запада падает красный снег сочными ключьями человеческого мяса“, як „пальцы улиц ломала Ковна“, як „цветет, одуряет желтолистая на клумбах из убитых гангрена“.

Воснні вірші Маяковського — це біль, крик, зойк. Він усвідомлює, що „еще одного убила война — поэта с Большой Пресни“. Але по-старому Маяковський самотній, його вірші — поезія пацифіста, що просто жажнувся, побачивши зловісні образи війни. Маяковський не дав віршів, що гнівно картають справжні причини та винуватців війни. Це визначало б практично ступити в табір пролетаріату. До цього Маяковський тоді ще не досяг. В цьому розумінні характерний вірш: „Великолепные нелепости“. Тим то здається, що солдати не вбиті, що вони встануть.

Скажут: не было ни ядр, ни фугасов
и, конечно же, не было крепости!
Просто именинник выдумал массу
каких-то великолепных нелепостей.

Так же мирно, жартівливо трактується бій у вірші „Военно-морская любовь“:

По морям играя носится
с миноносцем миноносица.
И конца б не довелось ему,
благодарью миноносему.
Как взревет медноголосна
„Р-р-р-астакая миноносица“.
Плач и вой морями носится:
овдовела миноносица.

1914 року Маяковський дає „Облако в штанах“. Тут всі особливості поета — соціальна самотність, песимізм, бунт заради бунту — досягають найбільшої сили й напруги. „Сегодняшнего дня кривогубый Заратустра“ в цій поемі вивернув навиворіт свою душу, душу розтоптаного капіталістичним містом. Автори відомої статті „Памяти Маяковского“ цілком правильно відзначають: „В „Облаке в штанах“ ми дійсно з виразністю фізичної чуттєвості сприймаємо величезні соціальні зрушення, підспудні хитання, що ведуть до катастроф, гуркіт наступних землетрусів. Але все це доходить до нас через призму світосприйняття одинака, що „глыба“, що — „громадина“, що може й хоче жити, до кінця мобілізуючи всі давні йому від природи, та що йому проте безнадійно боляче, неминуче тяжко, якось навіть призначено моторошно в цьому світі“.

Велику чуйність виявив Маяковський, провістивши в своїй поемі, що „в терновом венце революции грядет шестнадцатый год“. Але тут же зрив: Маяковському здається, що лише він бачить „идущего через горы времени, которые не видит никто“. Ще не настав для поета час визнати провідну роль пролетаріату і його партії.

В „Облаке“ — речі виключної сили й майстерності — є й виклик старому світові, й погрози богові, але ще більше в ній безвиході й надриву. Фінал поеми перейнятий цілковитою безнадійністю й моторошністю:

Эй вы!
небо!
снимите шляпу!
Я иду.
Глухо.
Вселенная спит,
положив на лапу
с клешнями звезд огромное ухо.

Якщо відкинути гуркіт, якщо змити гірим іронії, побачимо: Маяковський — гуманіст, Маяковський — чоловіколюбець з усією розпливчастістю, властивою ідеалістам. Ці нотки звучать в його воєнних віршах, особливої сили досягаючи в „Облаке в штанах“ і у „Войне и мире“. Він кричить богові:

Всемогущий, ты выдумал пару рук.
Сделал
что у каждого есть голова, —
отчего ты не выдумал
чтоб было без мук
целовать, целовать, целовать?!

Не випадково фінал „Войны и мира“ — це якесь чудове замирення, казкове розв'язання всіх конфліктів. Маяковський здається своєрідним толстовцем, вигукуючи:

Земля
откуда любовь такая нам?
представь —
там
под деревом
видели
с Каином
играющего в шашки Христа.

Таким Маяковський входить і в революцію. Він ще нездібний бачити завтрашній день, він повний захоплення визволенням, він не готується до дальшої боротьби. І знову звучить той же мотив, що і в „Войне и мире“:

последние пушки грохочут в кровавых спорах
последний штык заводы гранат.
Мы всех заставим рассыпать порох.
Мы детям раздарим мячи гранат.

Маяковський почав великий шлях перебудови свого „я“, шлях, що на ньому було й чимало поразок. Жовтень був суво-

рим вчителем поета, що, до речі сказати, завжди лишався на нашому боці барикад. Маяковський ступнево доходив свідомості потреби „крепить у мира на горле пролетариата пальцы“. Перепони абстрактного, бар'єри космізму, засилля схеми — все, що підстерігало Маяковського на нелегкому шляху, що його він обрав собі. Та озброєний повною правдою, Маяковський багато з цих перешкод подолав.

Маяковський цього періоду дає нам „Мистерия Буфф“ — і „150 000 000“. „Мистерия Буфф“ — це перемога нечистих — пролетарів над чистими — буржуазією, це визволення речей від кріпаччини і перехід їх на службу новій людині, це „бочеж вина пьянее жизнь“, це „наше всемир коммунар“. Поема „150 000 000“, після диктатури „я“ Маяковського, характерна анонімністю, спробою поеги розчинитися в масах. Тут розгортається показ єдиноборства Івана з Вілсоном, єдиноборства двох світів.

Звичайно, і „Мистерия Буфф“, і „150.000.000“ ще не говорять про Маяковського, як про пролетарського поета. Абстрактний плякат, гола схема ще дуже сильні в обох речах. Проте, це були значні кроки Маяковського до революції та її високих вимог.

Перебудова тривала. Маяковський ішов до мети мужньо і вперто. Іноді спотикався, знову звертаючи в сліпі завулки особистої теми („Про это“); іноді помилково бачачи в сьогодинньому міщанині головного ворога пролетарської революції („Клоп“, „Баня“); іноді впадав в колишній космізм („Четвертый интернационал“) Але на цьому ж тяжкому шляху написано чудову поему „Ленін“, зміцніла дружба поета з газетою, поставлено його вірш на службу дня („Нигде кроме, как в Моссельпроме“ тощо).

Маяковський, що колись вигукував — „Гвоздь у меня в сапоге кошмарней, чем фантазия у Гете“, Маяковський що роками горлав лише про себе, — просто і правильно розповів про Леніна, про його партію, про Жовтень. Це говорило про багато дечого — і насамперед про те, що Маяковський перемагає самого себе, що він намагається здійснити власне ж гасло:

Попалили денек, другой из ружей
и думаем
старому нос утрем.
Это что —
пиджак сменить снаружи
мало, товарищи,
Выворачивайтесь нутром.

Сотні віршів і гасел написав Маяковський для газет. Не було тієї кампанії, на яку він не відгукнувся б. Це було тоді, коли навіть інші з пролетарських письменників вважали газету за справу чорну, третерядну. Маяковський пропонує комсомольцям — „Поставьте вопрос о быте“, він кличе перемагати — „российскую дурь“, він ставить „временный памятник рабочим Курска, добывшим первую руду“, він радіє з того, що „пустыри

тракторами слизывает", він вітає безперервку, він захоплено підсумовує перший рік п'ятирічки:

Цифры выполнения,
вбивайте клинья,
Цифры повышений,
выстраивайтесь стройнее!
Выше взбирайся
генеральная линия
индустриализации советской страны.

Чудові вірші Маяковського про захід. В них — високий тон ненависти до класового ворога, найглибша любов до соціалістичної батьківщини.

На самогубство Єсеніна Маяковський відгукнувся віршами, що переконливіше за все говорили про нове кредо Маяковського:

Надо
жизнь
сначала переделать,
переделав —
можно воспевать.

І разом з пролетаріатом Радянського Союзу Маяковський щодня перероблював життя: Чому — вигукував він на своєму ювілейному вечорі, — чому я повинен писати про кохання Мані до Петі, а не розглядати себе, як частину того державного органа, що будує життя". Потім логічно йшов вступ Маяковського до РАПП. Останні роки творчості заробили Маяковському право на звання пролетарського поета. Суворо й жорстко визначав він свої завдання („Во весь голос“).

Я, ассенизатор
и водовоз,
революцией
мобилизованный и призванный,
ушел на фронт
из барских садоводств
поэзии —
бабы капризной.
Слушайте,
товарищи потомки,
агитаторы,
горлана — главара,
заглуша
поэзии потоки,
я шагну
через лирические томики
как живой
з живыми говоря.

„Во весь голос“ — твір величезної сили і яскравості. В ньому Маяковський неначе підсумовує свою попередню роботу й намічає віхи на майбутнє. Шлях ясний.

Про що ж говорив постріл 14 квітня 1930 року? Як пояснити факт дезертирства Маяковського з фронту боротьби за комуністичне завтра?

Мертвий хапає живого. Вчорашній день в Маяковському ще не був до кінця переборений, перебудова — ще не завершена. Фізична недуга поглибила це становище — і Маяковського не стало.

У вірші „Во весь голос“ звучить нотка надлому про те, що

Я
себя
смирял
становясь
на горло
собственной песне,

Ці нотки не були останніми роками частими гостями у віршах Маяковського. Це значить, що Маяковський успішно здійснював реконструкцію своєї психіки. Бадьорість, життєрадісність були його незмінними супутниками. Характерний недавно опублікований Мик. Асєєвим і раніше невідомий варіант строфи з „Про это“:

Назад, моя смерть,
Не хочу, не ступлю.
Живому
своих не навязете вошь вы,
смотрите — бросаю,
смотрите — топлю
я в вашем мертвом море
револьвер.

І якщо постріл 14 квітня все ж стався, то це — не доказ фатальної приреченості Маяковського та тих, що йдуть за Маяковським, не доказ неможливості переробити себе, — а лише ознака величезних труднощів цього перероблення. Все, що робив Маяковський до 14 квітня, гаряче протестує проти факту відходу поета з наших бойових лав. Але рівночасно це ніяк не затушковує значення Маяковського, не закреслює всієї його роботи. Для нас Маяковський як раніше — співець пролетарської революції, її солдат, її чорнороб.

Ось чому важливо цілком повернути на справу революції „старое, но грозное оружие“ Маяковського. Ось чому треба битися за Маяковського — рапівця, ось чому треба одночасно бити по тенденції зробити огульно всю творчість і методи роботи Маяковського символом віри пролетарської літератури. В статті Л. Авербаха, В. Сутиріна, Ф. Панфьорова говориться: „Творчу методу Маяковського слід аналізувати не як щось, що твердо встановилося з початку його письменницької роботи, але на основі того шляху до органічного злиття з пролетарською революцією, що ним ішов Маяковський, неухильно, жорстоко і з певною відвертістю перероблюючи своє „нутро“.

Спроби показати Маяковського „залізобетонним“, а методу його — єдино правильною, були від Беспалова, Зоніна, Гельфанда

та ін. Напостівська критика дала цим спробам рішучу відсіч. Показати Маяковського таким, яким він був, з усіма його сильними й слабкими сторонами — кращий спосіб вшанувати пам'ять поета. Саме Маяковський був проти „засахаривання“, проти пом'якшення гострих кутів. Це насамперед б'є по висловлюваннях Беспалова, Зоніна, Гельфанда, Воронського, ряду лефівців. Пролетарська література візьме на увагу досвід Маяковського, але не зупиниться на ньому, а піде далі — до вирішальних боїв за свою гегемонію.

В журналі № 1 „РАПП“ Л. Авербах викриває ще одну думку про Маяковського. Це — думка Л. Троцького, контрреволюційного агента міжнародного імперіялізму. За твердженням Троцького, Маяковського до РАПП мало не загнали, Маяковський вступив до РАПП, силоючи себе. Абсурдність цієї заяви очевидна. Не з такого матеріалу був зроблений Маяковський, щоб його могли „загнати“ до РАПП. Механічно уявляє собі Троцький як проблему консолідації сил пролетарської літератури, так і проблему цілковитого переходу кращих попутників спочатку до союзників, а потім і просто — до лав пролетарських письменників. Увесь творчий шлях Маяковського — краще спростовання байки містера Троцького.

А втім балаканина про людину, загнану дубцем до РАПП, потрібна Троцькому, як димова заслона для такого міркування. Маяковський не міг стати пролетарським письменником, як не можна в СРСР збудувати соціалізм. Стара тема! Вас виказують ваші вуха, містер Троцький. Спробуйте поконсультуватися в радянського жовтеняти: воно вам дещо розповість про будівництво соціалізму в нашій країні. А від Маяковського — брудні руки геть!

За рік, що минув з часу смерті Маяковського, пролетарська література здобула низку нових перемог. Чимало зроблено і в справі консолідації сил пролетарської літератури. На сьогоднішньому переклику не звучить голос Володимира Маяковського. Третьому, вирішальному рокові п'ятирічки так потрібні його вірші, його „поверх зубів вооруженные войска“. Та міцніє література переможної класи будівників соціалізму, дзвенять молоді голоси закликів ударників, сходять свіжа парость. Вона дійсно з пошаною підходить до поетичного арсеналу Маяковського, бере звідти найгострішу, найпотрібнішу в сьогоднішніх боях зброю — іде битися за п'ятирічку в чотири, в три і в два з половиною роки, за побудову фундаменту соціалістичної економіки. Це до них, до сучасників, це до нової доби звернуто вірш Маяковського:

Мне наплевать
на бронзы многопудье,
мне наплевать
на мраморную слизь.
Сочтемся славою —
ведь мы свои же люди —

Пукай нам
общим памятником будет
построенный
в боях
социализм.

БІБЛІОГРАФІЯ

ГОРДІЙ КОЦЮБА. „БРОНЗОВІ ЛЮДИ“. ДВОУ. ЛМ — 1931 рік, ст. 222, на 1 крб.

Останні часи розвитку і піднесення літературного життя після розгортання дискусій та літературних боїв в наслідок розгортання посиленого соціалістичного наступу, призвели до консолідації основних сил пролетарської літератури у ВУСПП.

ВУСПП, як провідна організація пролетарської літератури, розгортаючи боту призову ударника в літературу, водночас посилює як творчу роботу, так і роботу теоретичного порядку про творчі шляхи пролетарської літератури.

Ті літературно-творчі шляхи, що їх накреслював і по змозі прагнув зреалізувати в своїй роботі ВУСПП стверджуються фактичним доробком пролетарської літератури.

Одним з основних завдань часу є подати виробництво, робітника-ударника, показати, як праця за допомогою соцзмагання та ударництва перетворюється в „дело чести, героїства и славы“.

Коли ще не так давно в листуванні, що друкувалося на сторінках „Літературного ярмарку“, ми зустрічали дотепи про письменників, що сидять „на марях заводів і спостерігають звідти робітничий побут, щоб написати епопею цукрово-сахаринову під назвою „Татко“, „Дядько“, або „Здрастуйте, ми такі родичі“, а далі й таке: „І за це під шумок від таких самих письменників одержують звання заслуженого, пролетарського, революційного, радянського, народного, міжнародного, інтернаціонального, всесвітнього письменника“, — то вже на сьогодні, коли в літературу іде робітник-ударник, коли література пролетарська через бої і суперечки доходить до консолідації й викристалізування, чітких завдань, — про такі дотепи й такі рядки навіть в листах „Літ. ярмарку“ годі й говорити. Письменник узвідомлює собі, в переважній більшості, завдання літератури за доби розгорнутого наступу на всіх ділянках фронту, отже, усвідомлює й потребу якнайпильнішої уваги до робітничої тематики.

Хоч Гордій Коцюба належав до цієї частини пролетарської літератури, що йшла манівцями, проте не доводиться забувати того, що фактично він був одним з перших радянських письменників, які почали давати робітничу тематику („Віля гудків“).

На письменницькому полі Г. Коцюба, підкреслюємо, виступив разом з першими фундаторами пролетарської літератури, але треба відзначити, дав надто переважно і не поспішаючись свою продукцію.

Маємо збірки творів: „На межі“ (1924 р.), „Свято на буднях“ (1927 р.), „Мова масок“ і остання збірка „Бронзові люди“.

Кожна з цих збірок характеризує новий етап, що його пройшов письменник і як підсумок подає свій доробок.

Коли вже в попередніх збірках Гордій Коцюба пов'язався з робітничою тематикою, коли в попередніх збірках він виступив, як письменник реалістичної манери письма з певним психологічним настановленням, коли раніше він вступав переважно з творами, оповіданнями, новелями, невеличкими на розрив, не даючи широкого повістярського полотна, так і в останній збірці він йде далі крокує тим же шляхом.

Збірка „Бронзові люди“ складається з таких оповідань: „Дорогою змагань“, „Сма на Невілів“, „Облога шахти“, „За заслоною“, „Фінал“. Частина цих оповідань друкувалася в поточній журнальній пресі („Червоний шлях“, „Пролетаронт“ тощо).

Збірка дає сьогоднішній день в його запеклій боротьбі з рештками старого й вибруньковуванням паростків нового життя. „Дорогою змагань“ і

„Облога шахти“ з робітничого життя, підкорені одній панівній ідеї показати волю й напруження до перемоги. Вже й в попередніх творах, інколи не досвідало, Г. Коцюба ставив за своє завдання дати живу, класову людину в боротьбі з рештками старого в собі. Інколи в його творах це подавалося і переконливо, схематично, але почувалося намагання автора не копіювати не заглиблюватися в хоробливі, виняткові психологічні явища, а дати правдиву психологічну мотивацію поведінки людини, класово зумовленої, на конкретних фактах сучасності. В творі „Дорогою змагань“ перед нами постає постать відкатника Панька Сокирки, що не так давно прийшов на ліквідації проривів у шахті і що, свідомий свого обов'язку, на ділі хоче показати ударі темпи роботи. Щоби довести своє, цей Панько стає за учня вибійника в шахті І коли, з одного боку, подається змагання в роботі поміж старим вибійником Христофоричем і Паньком Сокиркою, то водночас подаються вагання і внутрішня боротьба після напруженої надсильної роботи, постає питання, що „треба їхати негайно, не гаючи часу туди, де він більше потрібний, де більш корисний“. Коцюба доволі переконливо подає всі ці вагання, що, зрештою завершуються подвійною перемогою, переборенням в собі сумнівів і перемогою в сопзмаганні.

Подаючи без зайвого „плетення слів“ життя казарми й шахти, на шкоду лише зафарбуючи кольоритним оповіданням про „маврів та турків“, багату увагу приділяє цьому і не подає паростків нового в казармі, тієї справжньої шахтарської, кадрової групи робітників, що передає й молоді традиції боротьби за шахту, за її якісні показники. Інколи це оповідання переходить на звичайний опис без будь-якого оброблення речень, що нагромадженні в одному абзаці і не дають змоги чітко зрозуміти навіть думки авторової. Проте в цілому оповідання безперечно є фактом позитивним в намаганні письменника підійти щільніше до виробничого життя і водночас в плані загальної лінії розвитку Коцюби становить дещо нову варіацію в боротьбі за громадський обов'язок.

Трохи в іншому плані подане оповідання „Облога шахти“, де трактується знову ж таки болюча проблема кадрів висококваліфікованих фахівців в конкретній роботі, коли, за допомогою і керівництвом молодого радянського інженера, соцзмаганням в роботі колектив ремонтує шахту, здивувавши чужоземних фахівців, що не припускали можливості навіть темпів такої роботи.

Отже, знову актуальність тематики пов'язується з реалістичним письмом, що подає матеріал здібний до стимулювання в роботі.

Та коли ці два оповідання з робітничою тематикою, то в оповіданнях „Хома з Невірів“ та „За заслоною“ дається село на шляхах до нового життя. Щоправда, в творі „Хома з Невірів“ знову подається на тлі загального Дніпрельстанівського будівництва постать діда Хоми, що не може собі навіть думки припустити, що таку силу, як Дніпро, можуть загнуждати. Поступово зламами, під впливом самого велетенського будівництва, врешті примушують його повірити і цим допомогти виселитися на нове місце селу, що було розташоване на місці, яке треба затопити.

Доволі яскравий і виразний опис Дніпробуду, проте, все ж таки бракує опису людської енергії та завзяття, колективу, що змагається за перемогу над природою, змагається й будувати, даючи візріц соціалістичної праці.

В оповіданні „За заслоною“ автор намагається ускладнити твір введенням певного обрамлення, що в ньому подається оповідання про події на селі, на тлі сутички класових сил, що виявляється навіть на сцені селянського театру. Весь твір побудований в плані заінтригування читача сумною історією одного з сільських активістів.

Надмірне зживання діалогу шкодить творові, перетворюючи його в розмову, що точається без кінця. Але оскільки попередні чотири оповідання становлять собою інколи правніші, інколи примітивніші твори, та в усякім разі насичені сучасністю, пахощами нашої доби в її боротьбі й перемозі над рештками старого, остільки за плану загальної збірки випадає „Фінал“, спроба саатири на міщанство, де автор бере матеріал з чистки радянської установи і дещо в шаржованому вигляді подає окремі моменти; почувается в окремих моментах вплив твору Хвильового „Іван Іванович“, але піднятися до гострої

атири, що плямує „всєфєдеративне міщанство“, автор не спромігся, і через цей твір, підкреслюємо, становить собою дріб'язковий малюнок. Весь твір поудований в плані частково спогадів, частково подій, що трапилися з Сидором Івановичем, який має не абиякі революційні заслуги „за денікінців, перемішав у себе навіть більшовика, мужа його двоюрідної сестри, дозволивши йому переночувати з нею в його квартирі“.

Автор, щоб похвалити цей композиційно і викладом нудний твір, подає кілька міщанських, злісно-ворожих радянському будівництву анекдот (про черги, нестачу краму) і на великий жаль: ці анекдоти, що хоч і вкладені в уста нещівки, але навіть в такий спосіб не повинні друкуватися в радянському творі. Отже, ця повість дисонує з рештою творів збірки і є певною пересторогою в розвитку творчого шляху письменникового.

Загальний висновок про збірку такий, що письменник відчуває й уміє надавати пульс життя і подати його в своїй продукції, але інколи почувается недостатня увага до опрацювання матеріалу, що для Г. Коцюби, як письменника з порівняно значним літературним стажем, є явище неприпустиме. Отже, письменник має більше працювати в напрямі реалістичного показу життя, глибше подаючи його внутрішні протиріччя, динамізуючи розповідь, підносячи ідейну сторону своїх творів, щоб не ставати на шлях зниження, як то трапилось у „Фіналі“.

Леонид

БОРИС ЦУККЕР. „НАДЛОМ“. Повість. Видавниче т-во пролетарських письменників „Гарт“. 1931 р. стор. 148, ціна 65 коп.

Серед російських пролетарських письменників, що постійно працюють в УССР і входять до російської секції ВУСПІ, Борис Цуккер лишився досі письменником, що найменш виявив своє творче обличчя. Його „Повість днів“, видана кілька років тому під псевдонімом „Борис Сгинария“ або видрукована нещодавно в „Красном Слове“ повість „Тревога“ давали з цього погляду дуже небагато. Розглядувана тут повість „Надлом“ дає змогу вже зробити певний висновок про те, що являє собою Цуккер, як прозаїк (крім роботи в царині художньої прози він працює ще в царині критики переважно сучасної єврейської літератури), бо при всіх надзвичайно серйозних хибках, властивих повісті „Надлом“, це все ж таки досить цікавий твір.

В центрі повісті колишня робфаківка, нині студентка Надя Вехова, що активно працює в троцькістській опозиції, яка організувалася при ВИШ'ї. Здавалося б, Цуккер головну свою увагу зверне саме на це — на діяльність опозиції, викрис соціальне коріння опозиції, покаже її антипролетарську суть, змалює рішучу поразку, що її вона зазнала від мас, які проводять у життя генеральну лінію партії. Та ні, автора цікавить інше: „проблема талантливого ребенка“, інтимні стосунки Наді Вехової до скульптора Миколи Вастанкова. Перший натяк на зв'язок Наді з троцькістами Цуккер дає лише на 95 сторінці. (При Сергєє она чувствовала себя чужой и одинокой. Это было после бурных заседаний ячеек, когда она приезжала домой с невысказанными мыслями, недосказанными словами, неотпаривованными обидами, которые она и другие оппозиционеры получали в этот день“ — 95 стор.) а по суті починає говорити про опозицію лише з XII розділу, ще то фактично з останньої, третьої частини повісті. Ця кількісна „недоцінка“ питання про опозицію є одною з основних найсерйозніших хиб книги Цуккера. Та й якісно розділи про троцькістів треба віднести до дуже невисокого рівня. Розгром опозиції показано ще більш-менш прийнятно. Набагато гірше змальовано діяльність опозиції. Так, просто карикатурною вийшла сцена підпільних зборів опозиціонерів вдома у Наді. Та просто за неправильне треба визнати те, що каже Цуккер про соціальне коріння виникнення опозиції. На цьому зупинимосся докладніше.

Надя Вехова, як уже було сказано, є основний персонаж „Надлому“ і рівночасно один з найактивніших робітників вишівської троцькістської опо-

зиці, що від неї вона під кінець повісті рішуче відходить. Як же вона стає опозиціонеркою, в чому соціальні причини цього відступу від твердих класових позицій пролетаріату. На це запитання Цуккер не дає правильної відповіді, він (очевидно не свідомо, а помилково) ігнорує соціальні бік виникнення опозиції, «як Надя пришла до опозиції, є трудно було бы ответить логическими выкладками», — міркує автор. «Быть может нити тянулись к тому дню, когда она впервые приезде в город услышала на большой площади Советов речь Троцкого, волнующую, с захватывающими лозунгами. в бегущие навстречу жизни дни она связывала сказанное тогда Троцким с лозунгами и директивами партийного коллектива, а персонально с ним. Когда спорила бывало, перед ее глазами всегда вырастал образ на площади Советов, в яркий летний день. Она с ним ерслась. И когда начали зарождаются группы оппозиционеров в вузе, — она была среди них...»¹ (107 стор.). Свідомо, чи несвідомо зроблено цю помилку — справа другорядна, а до нашого завдання входить головне: категорично підкреслити, що подібне висвітлення соціального коріння троцькістської опозиції не відповідає об'єктивній дійсності, що воно знижує шкідливість опозиції і проти волі автора леводуна млі опозиції.

Подивімося, проте, що це за «проблема талановитої дитини», що відтіснила в повісті опозицію на другий план. Власне кажучи, і проблеми ніякої немає. Вже після першого знайомства з скульптором Миколою Вастанковим Надя замислюється над значенням таланту. Це призводить до того, що вона відразу ж мистецтво скульптора ставить вище за мистецтво робити революцію. «Так он тоже, ведь» — каже Надя про Вастанкова — «творит революцию и плюс еще живые фигуры из мертвого материала, а мы не можем...» (8 стор.). Після цього неначе цілком природне бажання Наді народити талановиту дитину. «Она не знала, кто должен быть отцом этого ребенка» — пише автор — «она только хотела, чтоб ее ребенок был талантлив. Потом мысль все больше и больше принимала конкретную форму. Отец ребенка походил на Николая с его смеющимися и примеривающими глазами, прямыми прядями волос» (17 стор.). Нема чого й казати про те, що Надя «одночасно сходиться» з Вастанковим і потім у неї народжується донька. Талановита чи не талановита ця дитина, так і лишається невиясненим, бо втручається шкарлатина і донька Наді Зоряка вмирає. Надя не раз підкреслює, що Вастанков сам собою її ані трохи не цікавить. «Мне нужен был его талант для моего ребенка» (133 стор.) каже вона. Зі смертю ж Зоряки у Наді остаточно пропадає інтерес до Вастанкова. Яка соціально громадська цінність всієї цієї концепції? Дуже невеличка. В усякому разі подібні «проблеми» властиві більше буржуазному суспільству та буржуазній літературі, ніж пролетарському студентству та пролетарській літературі. Вже наприкінці, весь свій «надлом», щоб зближення з Вастанковим і належність до опозиції, Надя сприймає, як ілюзію: «Вот она... сказала себе мысленно Надя, когда увидела скамьи женщины в освещенном зале... Вот она жизнь... А то была иллюзия». (144 стор.).

Які ж позитивні якості повісті Цуккера. До них треба насамперед віднести переконливий показ побуту студентства, особливо БПС, що надовго лишається в пам'яті. Щоправда, змалювання БПС трохи однобічне. Автор приділяє увагу не стільки громадській роботі колективу, скільки любовно-сімейним перипетіям. Чого вартий хоч би такий епізод:

«По коридору волочатся одеяла, несутся подушки, ящики и корзинки с вещами. Угрюмо и ни на кого не глядя, тяжело, порывисто дыша, бредет всклокоченная голова (бредет... голова...) из семейной в общую, «холо-стяцкую». Это значит: не сошлись характером».

¹ Розбивка тут і нижче в усіх цитатах моя. Г. Г.

Семейная комната пуста недолго. Уже слышится разговор и шепоты: „Петька и Таня переселяются из „хостяцкой“.

— Договорились! — острят холостяки.

— Готово — отвечает тот, кто больше всех знает.

— Надолго?

— Как луна прикажет“ (31 стор.).

В цьому епізоді, звичайно, більше обивательського зубоскальства, ніж дійового показу. Взагалі кажучи, подібні місця не можна кваліфікувати як ворожі; вони просто зайві і в цім уся справа. Так само зайві, і псують книжку численні ліричні авторські відступи в ній. Ось наприклад Цуккер пише: „Вечер был мягкий и теплый, весенний, звездный. В такие вечера всегда набегают грусть и нежность к себе, к другим, ко всему миру. Хочется ласки и тоски. (61 та 62 стор.). Це звичайно, не що інше, як безперечно невластивий нам, зумовлений ідеалістичним світоглядом, дрібнобуржуазний імпресіонізм. В другому місці автор по суті скочується до того ж: „Осенняя грусть не вызывает того слякотного нытья, о котором так часто читаешь в поэзии. Осень не пессимистична. Осень элегична... Ранняя осень элегичнее ранней весны. Поздняя осень поэтичнее поздней весны, когда жара уже вот-вот победит весну“ (127, 128 стор.).

До позитивних якостей повісті Цуккера належать і окремі міцно зроблені епізоди.

Такий, наприклад, опис хвороби й смерті Зорьки, або вже згадувані заводські партазори, що призвели до розгрому вишівської опозиції. І ці епізоди не без хиб. В першому явно почувається елементи сентиментальності (другому епізодові шкодить схематизм), та все ж вони являють собою певну цінність.

З хиб зупинимось на незадовільному описі зовнішнього вигляду персонажів та на мовних огріхах. Більшість описів зовнішнього вигляду персонажів книги Цуккера не задовольняють, поперше, через шаблонність, і по-друге, через неприйнятність для нас манери, що в ній їх скомпоновано. До описів першого виду можна віднести такий шаблонний, що зовсім не лишається в пам'яті, опис зовнішнього вигляду Востанкова: „Некрасивый, но симпатичный — так обыкновенно говорили про Востанкова. Черные мягкие волосы, два угла теплых глаз, всегда прищуренных, всегда примеряющих. Высокого роста, он ходил несколько сутуло, размахивая несуразно длинными руками. Мешковат, застенчив, с несоответствующей всему этому настойчивостью характера“ (11 стор.). До описів другого виду можна віднести такий, зроблений в манері західноєвропейської бульварної буржуазної белетристики, опис зовнішнього вигляду подруги Наді партійки Віри Зайченкової: „И повернувшись, пошла по коридору, крепкая, упругая. Белая шея, полная еще неиссякающей чувственностью, эластично влиялась в округленные плечи, которые не раз ощущали на себе то робкие, то требующие поцелуй“ (55 стор.). Чому Цуккер припустився всього цього, ми зараз не розглядатимемо. Щодо мовних огріхів, що є в „Надломі“, то наявність їх пояснюється цілком неухвалістю автора. Нічим іншим не можна пояснити наявності в Цуккера „перлів“, що призводять в одному випадку до цілковитої плутанини („Нить общественных и личных переживаний от рабфаковца к преподавателю была непрерывная. Многие преподаватели не могли отмежевать себя от них и по психологии. Некоторые из них были вчерашние студенты“ (43 стор.), а в другому — до анекдотичності („Черные глаза улыбались пытливой улыбкой“ — 11 стор.).

Підсумовуючи сказане про повість „Надлом“, треба підкреслити, що за умовою уважного редагування та часткового перероблення — її можна було б назвати дуже цінною річчю. В такому ж вигляді це неопрацьований інтересу й цінності

твір, що містить багато хиб, при чому деякі з них безперечно неприпустимі для пролетарського письменника.

Г. Гельфандбейн

ХРОНІКА

В СЕКРЕТАРІЯТІ ВУСПП

Для масової літературної роботи по болгарських районах і призову ударників до болгарської секції ВУСПП виїхали з Харкова члени болгар. секції тов. Кюлавков і Марчевський.

Секретаріат ВУСПП передплатив для всіх місцевих груп і організацій ВУСПП по 2 прим. української „Літературної Газети“. Експедицію цієї передплати провадить техапарат секретаріату.

Друкується і цими днями буде розіслана всім групам і організаціям ВУСПП нова програма з літературної грамоти, розроблена й ухвалена як „впроєкт“ методсектором ВУСПП. В процесі розроблення третя програма з літературної техніки, що так само по закінченні буде видрукована і розіслана всім вусппівським організаціям і літгрупам.

Не всі місцеві групи й організації ВУСПП налагодили систематичне посилання своїх літсторінок (по 2 прим.) до секретаріату ВУСПП і цим не дають можливості підготовляти матеріали про масову роботу ВУСПП до майбутнього 5 річного ювілею. Те саме треба сказати й щодо літературних журналів (лише „Забой“ регулярно надсилає свій журнал, а Одеса й Миколаїв ніяк на спроможуться забезпечити інформаційними і друкованими матеріалами Секретаріат ВУСПП).

Замість членських квитків Секретаріат замовив тимчасові посвідчення для членів ВУСПП, що їх буде заготовлено й видано всім т. т., що пройшли перереєстрацію, здали до Секретаріату анкети з усіма матеріалами (фотокартки, друковані твори, вирізки з газет з рецензіями на їхні твори і т. п.).

На пленум ВОАПП, що відкривається в Москві 26-V, виїхала делегація від ВУСПП: Микитенко, Кириленко, Коряк, Щупак, Городской, Фефер, Овчаров, Гільдін, Кузьмич, Усенко, Терешенко, Семенов, та Безпощадний.

На порядку денному пленуму доручено виступити т. Микитенкові на тему „Наслідки консолідації літерат. сил на Україні“, про творчі питання — т. т. Кириленкові, Щупаку і Овчарову.

В зв'язку з відкриттям 26-V Пленуму ВОАПП. ухвалено скликати пленум Ради ВУСПП після пленуму ВОАПП таким порядком денним:

- 1) ВУСПП в боротьбі за гегемонію пролетарської літератури. (Микитенко),
- 2) Підсумки творчої дискусії — (Щупак — Овчаров),
- 3) Консолідація літературних сил і проблема кадрів та масова робота ВУСПП (Кириленко),
- 4) Перебудова роботи ВУСПП і питання організаційні (Кушнар'єв),
- 5) Пролетарсько-селянська і нацменівська література та ВУСПП (Коряк — Пилипенко),
- 6) Творчість нацсекцій ВУСПП (Гірчак, керівники секцій ВУСПП).

ДОНБАС

Осередки Забою — ВУСПП в Тощківці та Дружківці ніяк не можуть налагодити учбової роботи. В Дружківському бракує досвідченого керівника, так само але справа з приміщенням. Парткомітет і завком обіцяли кімнату, але клуб не має на тій підставі, що для клубу існування осередку літературного не принесе жадної користі. Дружківський осередок склав угоду з завкомом металістів Торецького заводу, за цією умовою осередок зобов'язався обслуговувати нехи, давати тексти до плакатів, гасла, під час сніданків організувати яетучі мітинги — читання творів. До кожної цехової газети прикріплено по одному члену осередку. Тощківському гуртку гальмує роботу те, що члени

осередку працюють по різних змінах. Проте осередок влаштував кілька виступів в клубі, робив похід на село. Через брак досвідченого керівника занепадає учбова робота. Обидва осередки провели кампанію передчлати журналу „Забой“, але пошта неакуратно пристає числа і тим зриває всю роботу осередків.

Укрингоцентр надіслав Забою — ВУСПП 25 бібліотек, розрахованих на низові осередки. Ці бібліотеки вже розподілено по всіх літературних гуртках. Складаються бібліотеки з допоміжної літератури, що значно допоможе початківцям та особливо ударникам, призваним в літературу, швидше оволодіти літературною грамотою і стане в пригоді у їхній політично-виховній роботі.

ДНІПРОПЕТРОВСЬКЕ

Місцеві вуспівці і ударники виготовляли до друку художній альманах під назвою „Змагання“. В альманасі будуть твори т. т.: М. Гіднова, М. Альбертона, В. Чигирин, Ф. Морозова, М. Мінька, Ів. Степанюка, Йосипа Пустинського, В. Роздольського, П. Харламова, Іл. Гладкого та С. Мусяки. Днями до складу спілки прийнято робітників-ударників: Ів. Черкаський (завод ім. Петровського), Камінер (роб-к деревообробної ф-ки), Йос. Поляков (ДВОУ), С. Мусяк (літгрупа „Зоря“).

На ф-ці ім. Володарського організовано єврейський літгурток та гурток в інституті Профосу. Дніпропетровська Філія ЛОЧАФ видала у квітні перше число літературної газети „Сигнал“ з творами червоноармійців, призваних в літературу. Філія організувала літгуртки в Радбательній і в Чонгарському та Н-ському полках. Місцева група „Молодняк“ в кінці квітня видала листівку, присвячену призову ударників в літературу.

ОДЕСА

Відбулася міська літературна конференція (зіт) ударників, призваних в літературу. На конференції було близько 500 делегатів від 38 підприємств 17 вишів та 8 установ. Основну доповідь на тему „Завдання пролетарської літератури за доби розгорнутого соціалістичного наступу“ зробив проф. Пероцький. Про підсумки призову ударників в літературу говорив відповідальний секретар одеської організації ВУСПП тов. Миколук. Доповідач і окремі промовці — представників літгуртків зауважували не досить уважне ставлення профспілкових організацій до справи призову робітників-ударників в літературу. Справді, Одеса ще мало виявила свої літературні кадри, мало ще працювала на цій ділянці. Теж само було констатовано і міським партійним комітетом, де недавно стояла доповідь про стан одеських літературних організацій. В творах окремих письменників одеських літорганізацій є ідеологічні прориви (прикладом — в творі „Предатель“ — ідеалізація обивательщини, в творі „Жінки“ — розпач і розгубленість перед негативними явищами побуту, ідеалізація негативних типів, занепадництва і невміння піднести твори на височині чинника організаційного (твори „Санька Горобець“, „Дитбудинок № 40“). Ці явища сталися в наслідок недостатнього партійного, комсомольського про шарку, через малу політвиховну роботу серед членів літорганізацій, брак партійців у складі бюро ВУСПП, мляву роботу редакції журналу „Металеві Дні“, недостатнє систематичне керівництво від фракції профради. МК ЛКСМУ, фракції управи Дому Преси. Міськпартком відзначив у своїй резолюції чимале запізнення в розгортанні призову ударників і недосить широко роботу в цій справі. Доручено фракціям ВУСПП і ЛОЧАФ розгорнути роботу з призовом ударників на підприємствах, а низовим парторганізаціям максимально допомогти найкращому проведенню призову, редколегії журналу „Металеві Дні“ подбати про виховання марксистських критиків з робітників-ударників; запропоновано МК ЛКСМУ посилити керівництво одеською групою „Молодняк“ та студентськими літгуртками. Фракцію ВУСПП зобов'язаво негайно посилити керівництво роботою всіх секцій ВУСПП і тісніше пов'язати їхню діяльність із щоденною роботою цілої організації. Всі літературно-громадські журнали й газети Одеси („Металеві Дні“, „Чорноморська Комунa“, „Мол. Гвардія“, „Одесер Арбейтер“) повинні розгорнути на своїх сторінках жорстоку критику збочень

і хиб, що є в роботі літературних організацій та в творчості окремих членів, звернувши увагу не тільки на соціальний зміст творів, а й на художню якість.

Міськпартком доручив фракції міськради взяти заходів до поліпшення профобслуговування письменників, забезпечити дотацію літорганізації і поліпшити житлові й побутові умови письменників.

ЧЕРКАСИ

24 квітня на прохання місцевої газети „Прапор Комуни“ приїхали з Києва письменники: Л. Смілянський (ВУСПП), Віктор Гудим, Грицько Саченко (Молодняк) — всі члени Київської філії ЛОЧАФ, влаштували нараду з черкаськими літературними силами, де Л. Смілянський зробив доповідь про сучасний стан та завдання української пролетарської літератури. Нарада визнала за доцільно організувати групу ВУСПП — в склад бюро обрано т. т. Довженка, Логвиненка, Лінчевського, Уліцького та Найдена. В Черкасах є рафінарня ім. Фрунзе, машбудзавод ім. Петровського, деревокомбінат, залізниця і ін. осередки, де можна і повинно проводити масову літературну роботу, привоз в літературу робітників-ударників. На зборах у Будинку Червоної Армії 25 квітня виступив з доповіддю про українську пролетарську літературу т. Л. Смілянський, там же ухвалено заснувати осередок ЛОЧАФ, в бюро осередку обрано т. т.: Довженко (редактор газети „Прапор Комуни“), Стрижак (військомдив), Лучезарський (інструктор подиву), Логвиненко (зав. біблі. полку), Рибчанський (комрою полку), Чернієнко (помкомсотні).

Літгурток при клубі рафінарні ім. Фрунзе нараховує 20 членів, гурток провадить регулярні заняття, зачитують твори, їх обговорюють, влаштовують диспути й доповіді.

Газета „Прапор Комуна“ вже випустила дві літсторінки з творами черкаських початківців та закликом до творчої роботи початківців.

ПІВНІЧНО-КАВКАЗЬКИЙ КРАЙ

Створено Крайбюро українських письменників краю (пролетарських і колгоспно-пролетарських), виходить літературно-політичний журнал „Ленінським Шляхом“, альманах, „Поступ“. Крайбюро готується до першої Крайової конференції письменників. В Краснодарі є група пролетарських письменників-українців, в Ростові — група членів спілки „Плуг“ (Добровольський, Луценко, Михасевич). Конференцію письменників разом з ударниками намічено скликати в кінці травня. Всього по краю призвано в літературу 600 українців, з них лише 40 українців, хоча в краю з 8—9.000.000 населення українців живе 3½ мільйони.

З творів крайових письменників—укр. секції, що вийшли останнім часом, варто візначити такі. Юр. Тарана — „Українська література Північного Кавказу“ (зб. критичних статтів), М. Михасевича — „Вогні в Поліссі“ (повість з боротьби трудящого селянства з поміщиками і пілсудчиною), „Станічні заграви“ (повість для дітей), „Перекої“ (оповідання про радянську українізацію Північного Кавказу) „Руки короткі“ (п'єса на тему класової боротьби навколо перевиборів старрад), Ів. Луценка — „Темпи“ (поема), „Про сібву“ (частівки й гуморески до колгоспівського засіву), П. Оліячука — „В гаражах днів“ (збірка поезій), Ол. Волика — „Біле золото“ (збірка художніх нарисів про класову боротьбу в станиці на фронті рільництва, бавовника, садівництва тощо), С. Добровольського „Прикре непорозуміння“ (оповідання про радянську українізацію на Північному Кавказі), Ол. Розумівка — „Поезії“, М. Чайки — „Колективний день“, (збірка поезій на теми з будівництва та комсомольського побуту), М. Михасевича і Ів. Луценка — „Колгосп“ (цісенник).

З М І С Т

	Стор.
С. Голованівський—Так починається пісня (напівпоема)	5
Девіза: АлюрXX—Ром	13
І. Муратов—Ліричне (поезії)	47
В. Мисик—Ніч в Олександрфельді	50
І. Феффер—Завдання єврейської пролетарської літератури за рекон- структивного періоду (стенограма доповіді)	62
Я. Городецькой—Від богеми до пролетаріату (стаття)	96
Бібліографія	107
Хроніка	112

ПЕРЕДПЛА
ЧУЙТЕ!
ЧИТАЙТЕ!
ПОШИ
РЮЙТЕ!
ЛІТЕРА
ТУРНО
ХОДОЖНІЙ
ТАКРИ
ТИЧНИЙ
ЖУРНАЛ
РІК
ВИДАННЯ
П'ЯТИЙ

Г

А

Р

Т

ОРГАН ВСЕУКРАЇНСЬКОЇ СПІЛКИ
ПРОЛЕТАРСЬКИХ ПИСЬМЕННИКІВ
(В У С П)

РЕДАГУЮТЬ:

І. КИРИЛЕНКО, Б. КОВАЛЕНКО,
В. КОРЯК, І. КУЛИК, І. МИКИ-
ТЕНКО, Г. ОВЧАРОВ, С. ЩУПАК

Своєчасно знайомить читача з новими художніми творами пролетарських письменників так України і Радсоюзу, як і з акордоном у, містить ґрунтовні статті з теорії літератури, дає критичні розвідки про сучасне українське письменство, розробляє питання стилю доби, подає методичні вказівки для робітників-ударників призва-

них в літературу, друкує їхню творчість, дає багату літературно-мистецьку хроніку так радянську, як і закордонну. Цю місію бути настольним журналом кожного робітничого активіста, комсомольця, культуробітника і взагалі кожного, хто хоче бути в курсі справ української пролетарської літератури

ПЕРЕДПЛАТ
НА 1 РІК — 6 КРБ., НА 6 МІС. — 3 КРБ. 25 КОП., НА 3 МІС. — 1 КРБ. 75 КОП.
ПІНАОКРЕМОГО ЧИ СЛА 75 КОП.

ПЕРЕДПЛАТ
НА 1 РІК — 6 КРБ., НА 6 МІС. — 3 КРБ. 25 КОП., НА 3 МІС. — 1 КРБ. 75 КОП.

ПЕРЕДПЛАТУ злавайте або безпосередньо до головної контори періодичних та передплатних видав. Укрингосцентру ДРБУ, Харків, Сергієвський майдан, Московські яри, № 11 або до мікратонових контор періодичних та передплатних видав. Укрингосцентру по всіх великих містах України, а також до поштових контор і листоншам. В м. Харкові — бул. Ельської Академії 41, а в інших містах — за адресами, наведеними в таблиці.

АДРЕСА ПУШКІНСЬКА, № 46, ТЕЛ. 57-28